

Research Article

A Bibliometric Research Trend Analysis of the Impact of Knowledge Sharing on Organizational Performance and Capabilities

Mahboubeh Daneshyar¹ Ameneh Khadivar^{2*}

1. PhD Student in Business Intelligence, Department of Information Technology Management, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. E-mail: m.daneshyar@modares.ac.ir

2. Associate Professor, Department of Management, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran. E-mail: a.khadivar@alzahra.ac.ir

Received: 22 September 2025; Revised: 18 October 2025; Accepted: 2 December 2025; Published: 22 December 2025

Abstract

Purpose: In the era of a knowledge-based economy, knowledge sharing is recognized as a key factor shaping organizational capabilities and enhancing organizational performance. The advancement of emerging technologies, such as artificial intelligence (AI), has highlighted their role in creating sustainable competitive advantages. This study aims to examine the trends in scientific studies on the impact of knowledge sharing on organizational capabilities and organizational performance over the past 25 years (2000 to 2025) using bibliometric methods. The goal was to provide a conceptual map of the evolution of this field and identify research gaps. By analyzing 1719 research articles extracted from the Scopus database, this study offers comprehensive insights into the path of research development, key trends, main sources, and influential authors. This bibliometric analysis not only maps the quantitative growth in publications but also explores the integration of knowledge sharing with modern technologies such as AI, which acts as a catalyst for improving performance and innovation in organizations. Furthermore, it emphasizes how knowledge quality and organizational culture reinforce each other to achieve sustainable competitive advantages. The research question guiding this study is: "What has been the trend of research in the field of knowledge management regarding its impact on organizational capabilities over the last 25 years?" This inquiry is rooted in resource-based view (RBV) theory, which posits that intangible assets, such as knowledge, culture, and innovation, are primary sources of competitive advantage. Intangible assets, such as organizational learning and knowledge, can lead to greater profitability than physical or financial resources. For instance, organizational culture, as a core competency, plays a vital role in maintaining competitive advantage by fostering an environment in which knowledge is shared and innovation is strengthened.

Design/methodology/approach: This quantitative study employs a bibliometric approach, focusing on metadata from research articles, keywords, and citations. The population consisted of all relevant articles in the Scopus scientific database, one of the most reputable international sources containing over 80 million articles and 16 million authors. The sample includes 1719 articles, selected through targeted keyword searches within the time frame of 2000 to 2025. The data collection tool comprised output files from the database, including metadata such as publication year, authors, abstracts, keywords, citations, and DOIs. The validity of the research was ensured by selecting the reputable Scopus database, and its reliability was confirmed through the repeatability of the search and the analysis methods.

Two primary keyword searches were conducted to gather data. The first search used: "Knowledge management" OR sharing AND organization AND capability, yielding 508 articles within the specified period. The second search used: "Knowledge sharing" AND organization AND performance, resulting in 1281 articles. After integrating these results and removing duplicates, a final CSV file with 1719 records was created. Each record represents an article and includes details such as authors, full author names, author IDs, article title, publication year, journal title, citation count, affiliations, link, abstract, keywords, references, article language, title summary, document type, publication stage, ISSN code, and DOI identifier.

Data analysis involved descriptive statistical analyses (e.g., publication trends, top countries, and authors) using Excel software and its Power Query add-on. Network analyses, such as keyword co-occurrence, co-authorship, and source citation, were performed using VOSviewer software. This combination allowed us to examine the temporal changes in research topics. For the co-citation analysis of authors, a minimum of 100 citations was set to identify influential researchers. Similarly, for journals, co-citation networks were drawn with a minimum of 300 citations to focus on high-impact journals. Keyword trends were analyzed using overlay visualizations in VOSviewer, where color spectra indicate the recency of terms (darker colors for older terms and brighter colors for more recent ones). An analysis of keyword frequency over time was conducted for the top 30 keywords, revealing shifts in the research focus. This methodological rigor ensured a systematic and reproducible examination of the literature, aligning with established bibliometric practices.

Findings: The findings indicate that The number of articles from 2000 to 2025 has shown an upward trend, reaching over 200 articles per year in recent years (post-2020). Descriptive statistical analysis in Excel revealed that the United States and China account for more than 40% of the articles, making them the top countries. Authors such as Nonaka, with over 50 citations, are among the most influential in this field. In the VOSviewer analysis, the keyword co-occurrence network, comprising over 500 main keywords, identified clusters such as "artificial intelligence" (with a linkage strength of 150), "organizational culture" (linkage strength of 120), and "innovation" (linkage strength of 180), which constituted more than 60% of occurrences in the studied period. The trend analysis of topic changes also confirmed a 35% increase in the focus on integrating knowledge sharing with emerging technologies, such as artificial intelligence, in the last decade.

Publication trends show a significant increase starting from 2007, peaking in 2024 with 172 articles, although a slight decline to 89 in 2025. The top active authors include Salleh Kalsom (8 articles, 125 citations) and Kianto Aino (7 articles, 937 citations). The co-authorship network highlights clusters where Nonaka I. is central and has the highest total link strength. Journal co-citation analysis positions the Journal of Knowledge Management as the most cited journal, with strong connections to other management and innovation journals. The top 20 most-cited articles include works such as "Knowledge sharing and firm innovation capability: An empirical study" by Lin (2007, 1161 citations) and "Knowledge networks: Explaining effective knowledge sharing in multiunit companies" by Hansen (2002, 1132 citations).

The subject area distribution shows dominance in Business, Management and Accounting (824 articles) and Computer Science (597 articles). Keyword trends reveal consistent growth in terms like "knowledge sharing" and "innovation," but recent years show emergence of "knowledge hiding," "leadership," and "social network analysis." The overlay visualization confirms that AI-related terms are recent additions, clustered with business performance, tacit knowledge, and sustainability. The AI cluster is strongly linked to supply chain management, indicating a focus on this area, whereas other business domains show research gaps. Overall, the integration of AI with knowledge sharing is emerging as a driver of ambidexterity, enhancing both exploitative and explorative capabilities, with knowledge quality mediating these effects.

Conclusion: This study concludes that integrating knowledge sharing with artificial intelligence, as a key driver, improves organizational performance by strengthening innovation and ambidextrous capabilities, with knowledge quality and organizational culture playing reinforcing roles. Explicit knowledge sharing impacts exploitative ambidexterity, whereas tacit knowledge sharing enhances explorative innovation. Organizational culture fosters trust and collaboration, leading to better decision-making and competitive advantage. Recent trends highlight knowledge hiding as a barrier and social networks as enablers of KCP. This evolution suggests a shift towards digital knowledge economies, where AI automates processes and combines with human interaction for the creation of new knowledge. Policymakers and managers should prioritize AI integration in knowledge management to maintain competitiveness.

Originality/value: This study is the first to provide a comprehensive bibliometric analysis of the 25-year trend in this field, with a focus on AI integration. It offers novel evidence of crossing traditional methodological boundaries (combining quantitative and network analysis) and interdisciplinary borders (knowledge management and information technology), proposing new ideas for organizational policymaking in the digital economy. Unlike prior studies, this study identifies gaps in AI applications beyond supply chains and emphasizes emerging concepts such as knowledge hiding, adding value for researchers and practitioners in advancing sustainable, innovative organizations.

Keywords: Knowledge Sharing, Bibliometrics, Organizational Capability, Ambidexterity, Competitive Advantage, Organizational Performance.

Cite this article: Mahboubeh Daneshyar, Ameneh Khadivar. (2025). A Bibliometric Research Trend Analysis of the Impact of Knowledge Sharing on Organizational Performance and Capabilities. *Strategic Management of Organizational Knowledge*, 8 (4), 50-73. <https://doi.org/10.47176/smok.2025.1957>

© 2024 The Authors. *Strategic Management of Organizational Knowledge*, published by Imam Hussein University. This is an open-access article under the CC-BY 4.0 license. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Funding

This study received no funding.

Author contributions

Mahboubeh Daneshyar: Writing – original draft

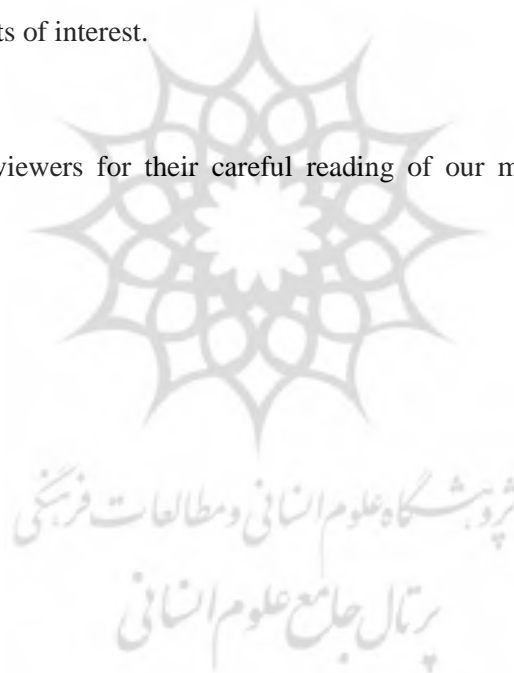
Ameneh Khadivar: Supervision

Conflicts of interest

The authors declare no conflicts of interest.

Acknowledgments

We thank the anonymous reviewers for their careful reading of our manuscript and for their insightful comments and suggestions.

مقاله (مروری)

بررسی روند پژوهشی تاثیر اشتراک دانش بر عملکرد و قابلیت‌های سازمانی با رویکرد کتاب‌سنجی

محبوبه دانشیار^۱، آمنه خدیور^{۲*}

۱. دانشجوی دکتری مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. E-mail: m.daneshyar@modares.ac.ir

۲. دانشیار گروه مدیریت، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. E-mail: a.khadivar@alzahra.ac.ir

تاریخ دریافت: ۳۱ شهریور ۱۴۰۴؛ تاریخ بازنگری: ۲۶ مهر ۱۴۰۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۱ آذر ۱۴۰۴؛ تاریخ انتشار: ۱ دی ۱۴۰۴

چکیده

هدف: در عصر اقتصاد دانش‌محور، اشتراک‌گذاری دانش به عنوان یکی از عوامل کلیدی شکل‌دهنده قابلیت‌های سازمانی و ارتقای عملکرد سازمانی شناخته می‌شود، که پیشرفت فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، نقش آن را در ایجاد مزیت رقابتی پایدار برجسته کرده است. هدف این پژوهش، بررسی روند مطالعات علمی در زمینه تأثیر اشتراک‌گذاری دانش بر قابلیت‌های سازمانی و عملکرد سازمانی طی ۲۵ سال گذشته با استفاده از روش کتاب‌سنجی است تا نقشه مفهومی از تکامل این حوزه ارائه دهد و شکاف‌های تحقیقاتی را شناسایی کند.

روش پژوهش: این تحقیق از نوع کمی با رویکرد کتاب‌سنجی و تمرکز بر فراداده مقالات پژوهشی، کلمات کلیدی و ارجاعات است. جامعه پژوهش شامل تمام مقالات مرتبط در پایگاه علمی Scopus است که یکی از معتبرترین منابع بین‌المللی با بیش از ۸۰ میلیون مقاله و ۱۶ میلیون نویسنده محسوب می‌شود. نمونه پژوهش شامل ۱۷۱۹ مقاله و روش نمونه‌گیری مبتنی بر جستجوی هدفمند کلمات کلیدی در محدوده زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ بود. ابزار جمع‌آوری داده، فایل‌های خروجی از این پایگاه شامل فراداده‌هایی نظیر سال انتشار، نویسندگان، چکیده، کلمات کلیدی، ارجاعات و DOI است. روایی تحقیق با انتخاب پایگاه معتبر Scopus و پایایی آن با تکرارپذیری روش جستجو و تحلیل تضمین گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل تحلیل آماری توصیفی (روند انتشار، برترین کشورها و نویسندگان) با نرم‌افزار Excel و تحلیل‌های شبکه‌ای مانند هم‌رخدادی کلمات کلیدی، هم‌تألیفی و استناد به منابع با نرم‌افزار VOSviewer بوده، که روند تغییرات موضوعی در طول زمان را نیز با آن ترکیب شده است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که تعداد مقالات از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ روند صعودی داشته و در سال‌های اخیر (پس از ۲۰۲۰) به بیش از ۲۰۰ مقاله در سال رسیده است. تحلیل آماری توصیفی در Excel حاکی از آن است که ایالات متحده و چین با بیش از ۴۰ درصد مقالات، برترین کشورها هستند و نویسندگانی مانند Nonaka با بیش از ۵۰ ارجاع، تأثیرگذارترین هستند. در تحلیل VOSviewer، شبکه هم‌رخدادی کلمات کلیدی با بیش از ۵۰۰ کلمه کلیدی اصلی، خوشه‌هایی مانند «هوش مصنوعی» (با درجه ارتباط ۱۵۰)، «فرهنگ سازمانی» (با درجه ارتباط ۱۲۰) و «نوآوری» (با درجه ارتباط ۱۸۰) را نشان داد که در دوره مورد بررسی بیش از ۶۰ درصد رخدادها را تشکیل می‌دهند. روند تغییرات موضوعی نیز افزایش ۳۵ درصدی تمرکز بر ترکیب اشتراک دانش با فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی را در دهه اخیر تأیید کرد.

نتیجه‌گیری: نتیجه‌گیری پژوهش این است که ادغام اشتراک دانش با هوش مصنوعی، به عنوان محرک کلیدی، عملکرد سازمانی را از طریق تقویت نوآوری و قابلیت‌های دوسوگرا بهبود می‌بخشد و کیفیت دانش و فرهنگ سازمانی نقش تقویت‌کننده دارند.

اصالت/ارزش: اصالت این پژوهش در ارائه نخستین تحلیل کتاب‌سنجی جامع روند ۲۵ ساله این حوزه با تمرکز بر ادغام هوش مصنوعی است که شواهد نوینی از گذر مرزهای روش‌شناسی سنتی (ترکیب تحلیل کمی و شبکه‌ای) و بین‌رشته‌ای (مدیریت دانش و فناوری اطلاعات) ارائه می‌دهد و ایده تازه‌ای برای سیاست‌گذاری سازمانی در اقتصاد دیجیتال پیشنهاد می‌کند.

کلیدواژه‌ها: اشتراک دانش، کتاب‌سنجی، قابلیت سازمانی، دوسوتوانی، مزیت رقابتی، عملکرد سازمانی.

مقدمه و بیان مسئله

در عصر اقتصاد دانش محور، مدیریت دانش به عنوان یکی از کلیدی ترین عوامل موفقیت سازمان ها شناخته می شود. این حوزه، که ریشه در نظریه های مدیریت استراتژیک مانند دیدگاه مبتنی بر منابع^۱ دارد، از دهه ۱۹۹۰ میلادی با تأکید بر نقش دانش به عنوان یک دارایی نامشهود، مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. با پیشرفت فناوری های نوین مانند هوش مصنوعی، تحلیل کلان داده ها و تحول دیجیتال، موضوع به اشتراک گذاری دانش به عنوان پلی میان قابلیت های سازمانی و عملکرد سازمانی، بیش از پیش برجسته شده است. مطالعات اخیر نشان می دهند که سازمان ها در محیط های رقابتی پویا، برای حفظ مزیت رقابتی پایدار، نیازمند جریان مؤثر دانش هستند (Femi Olan et al., 2022). با این حال، تاریخچه این حوزه از تمرکز اولیه بر دانش ضمنی و صریح، به سمت ادغام با فناوری های نوظهور مانند هوش مصنوعی تکامل یافته، که در سال های اخیر، به ویژه پس از همه گیری کووید-۱۹، شتاب بیشتری گرفته است (Jarrahi et al., 2023).

با وجود پیشرفت های چشمگیر، ضرورت بررسی عمیق تر روندهای پژوهشی در این حوزه احساس می شود. مطالعات پیشین عمدتاً بر جنبه های عملی مانند تأثیر اشتراک دانش بر نوآوری (aydn & Erkiılıç, 2020) یا عملکرد مالی (Hameed et al., 2021) تمرکز کرده اند، اما شکاف هایی در تحلیل جامع روندهای زمانی، موضوعی و شبکه ای وجود دارد. برای مثال، پژوهش الهربی و الود (۲۰۲۴) با تأکید بر اهمیت مدیریت دانش در اقتصاد دانش محور، نشان می دهد که در کشورهای در حال توسعه مانند عربستان سعودی، بخش خدمات می تواند از طریق پیاده سازی مؤثر فرآیندهای مدیریت دانش، کارایی عملیاتی خود را افزایش دهد و مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند. با این حال، مطالعات پیشین عمدتاً بر صنایع تولیدی تمرکز داشته اند و تأثیر بر عملکرد کیفی و عملیاتی کمتر بررسی شده است، که این امر نیاز به چارچوب های جامع تر برای ارزیابی تأثیر مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی و همچنین نیاز به تحلیل روندهای زمانی/شبکه ای را برجسته می سازد (Alharbi & Aloud, 2024; Yen & Shatta, 2021). علاوه بر این، اگر چه مطالعات پیشین تأثیر مثبت عواملی نظیر رهبری و فرهنگ سازمانی بر اشتراک دانش را تأیید کرده اند، اما بررسی جامع عوامل فرهنگی و ساختاری کمتر انجام شده است و نقدهای موجود بر عدم یکپارچگی بین مطالعات فردی و سازمانی تأکید دارند (aydn & Erkiılıç, 2020; Deepak, 2025).

از سوی دیگر، مطالعه حسینی و همکاران (۲۰۲۱) به برخی از جنبه های منفی اشتراک گذاری دانش و ریسک های ناشی از آن در سازمان های دانش محور می پردازد. یافته های این پژوهش حاکی از آن است که فرآیند اشتراک دانش می تواند اثرات منفی بر جدایی کارکنان دانشی داشته باشد. زیرا منحصربفرد بودن دانش کارکنان دانشی، می تواند ایجادکننده فضای تعارض منافع در درون و بیرون سازمان بوده و با تلاش رقبا جهت جذب آنان و یا سعی در تشدید نارضایتی ایشان، احتمال خروجشان از سازمان را افزایش دهد. بنابراین اشتراک دانش علیرغم سودمند بودن، می تواند منجر به ایجاد ریسک های سازمانی نظیر کاهش بهره وری و کاهش سرمایه های دانشی گردد (Hoseini et al., 2021). تأکید بر ارزشهایی نظیر ابتکارات فردی، تقویت فرهنگ خلاقیت و نوآوری، پاداشهای انفرادی و پیاده سازی مدیریت دانش احتمال ماندگاری کارکنان دانشی را افزایش می دهد. (Safari et al., 2022)

نیازهای موجود در زمینه بکارگیری ابزارهای فناوری و ادغام هوش مصنوعی با اشتراک دانش و همچنین مطالعه یکپارچه عوامل تأثیرگذار (مانند انواع دانش ضمنی/صریح و عوامل فرهنگی)، ایجاب می کند تا با استفاده از روش های کتاب سنجی، نقشه ای جامع از روندها ترسیم شود تا پژوهشگران بتوانند شکاف های تحقیقاتی را شناسایی کنند (Alharbi & Aloud, 2024; Gürlek & Çemberci, 2020; Kim & Lee, 2006).

اهمیت بررسی این موضوع از منظر نظری و عملی دوچندان است. از دیدگاه نظری، چنین تحلیلی می تواند به تکمیل چارچوب های موجود مانند مدل دوسوگرایی سازمانی^۲ کمک کند و روابط بین اشتراک دانش، قابلیت های سازمانی و عملکرد را روشن سازد. (Aleksandra Dzenopoljac et al., 2024; Cai & Ma, 2022). از نظر عملی، نتایج می تواند به مدیران سازمان ها در طراحی استراتژی های دانش محور کمک کند تا بهره وری، نوآوری و مزیت رقابتی را افزایش دهند، به ویژه در بخش خدمات دانش محور که سهم عمده ای در اقتصاد جهانی دارد (Danko & Crhová, 2024). علاوه بر این، در شرایطی که سازمان ها با چالش های دیجیتال روبرو هستند، درک این روابط می تواند به بهبود عملکرد مالی و عملیاتی منجر شود (Rejeb, A., et al., 2022).

مسئله اصلی این پژوهش، بررسی روندهای پژوهشی در زمینه تأثیر اشتراک گذاری دانش بر قابلیت های سازمانی (مانند نوآوری و دوسوگرایی) و عملکرد سازمانی در صنایع دانش محور است. سؤالات کلیدی عبارتند از: چه روندهای زمانی و موضوعی (مانند خوشه های کلیدی نوآوری، فرهنگ سازمانی، و ادغام هوش مصنوعی) در مطالعات اشتراک دانش و عملکرد سازمانی از ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ مشاهده می شود؟ و چه نویسندگان و منابع کلیدی

¹ Resource-Based View

² Ambidexterity

در شکل‌گیری این حوزه (با تحلیل استنادی و هم‌تألیفی) در شکل‌گیری این حوزه نقش داشته‌اند، به ویژه در کشورهای در حال توسعه و صنایع خدمات؟ چه شکاف‌های تحقیقاتی (مانند تمرکز ناکافی بر جنبه‌های منفی اشتراک دانش، صنایع خاص مانند خدمات دانش‌محور، یا ادغام فناوری‌های نوظهور مانند هوش مصنوعی) از طریق تحلیل شبکه‌ای کلمات کلیدی و استنادی شناسایی می‌شود؟

در این میان، کتاب‌سنجی به عنوان روشی کمی و نظام‌مند در مطالعه الگوها و روندهای علمی، ابزار ارزشمندی برای ترسیم چشم‌انداز پژوهش‌های صورت‌گرفته و شناسایی شکاف‌های تحقیقاتی است. در این پژوهش تلاش شده است تا با بهره‌گیری از داده‌های استخراج شده از پایگاه علمی Scopus و با استفاده از ابزارهای تحلیل کتاب‌سنجی نظیر VOSviewer، با توجه به فراوانی قابل توجه پژوهش‌های حوزه مدیریت دانش بعد از سال ۲۰۰۰ نسبت به سالهای پیش از آن، روند پژوهش‌ها طی بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ مورد بررسی قرار گرفته و از این طریق به پرسش‌های مطرح شده پاسخ داده شود.

ادبیات نظری

کتاب‌سنجی نوعی روش پژوهش در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی است که به مطالعه یا سنجش کمی متون و اطلاعات می‌پردازد. تحلیل استنادی و تحلیل محتوا دو روش رایج در حوزه کتاب‌سنجی هستند. با این حال تحلیل استنادی تشکیل‌دهنده هسته اصلی علم کتاب‌سنجی است. تحلیل کتاب‌سنجی دارای مزایایی در پیش‌بینی روندهای آتی رشته‌های مختلف علمی است. این روش به طور گسترده برای تجزیه و تحلیل وضعیت پژوهش‌ها، جهت‌گیری‌های مرزی و روندهای توسعه رشته‌های خاص به کار می‌رود. مقالات یکی از ابزارهای اصلی ارائه دستاوردهای علمی و فناوری هستند. کتاب‌سنجی روش تحلیلی کمی است که ویژگی‌های بیرونی ادبیات علمی را به عنوان موضوع تحقیق در نظر می‌گیرد. این روش بر اساس اشکال نمایش مختلف نتایج تجربی می‌تواند به تحلیل آماری ادبیات، تحلیل مدل ریاضی، تحلیل سیستمی، تحلیل ماتریسی، تحلیل شبکه و غیره تقسیم شود (Rejeb, A., et al., 2022).

نظریه مبتنی بر منابع^۱ بیان می‌کند که قابلیت‌های استراتژیک یک سازمان بر اساس کمیاب بودن، ارزشمند بودن و تقلیدناپذیر بودن منابع تعریف می‌شوند. بر همین اساس، دارایی‌های نامشهود نظیر دانش، فرهنگ و نوآوری منابع اصلی برای ایجاد مزیت رقابتی پایدار هستند. دارایی‌های نامشهود مانند یادگیری و دانش می‌توانند سودآوری بیشتری نسبت به منابع فیزیکی یا مالی برای سازمان ایجاد کنند. برای نمونه، فرهنگ سازمانی به عنوان یک شایستگی کلیدی^۲ نقش حیاتی در حفظ مزیت رقابتی ایفا می‌کند. فرهنگ سازمانی به عنوان یک منبع ارزشمند می‌تواند به شکل‌گیری محیطی کمک کند که دانش در آن به اشتراک گذاشته شده و نوآوری تقویت گردد (Muhammad Azeem et al., 2021).

کیفیت دانش یک عامل کلیدی در موفقیت سازمان در دستیابی به دوستوانی^۳ است و تأثیر معناداری بر هر دو نوع قابلیت سازمانی دارد. یعنی هم به نوآوری کمک می‌کند و هم به بهبود بهره‌وری. بنابراین، اگر سازمان‌ها فقط دانش را منتقل کنند اما کیفیت آن پایین باشد، اثربخشی آنها پایین خواهد بود (Aleksandra Dzenopoljac et al., 2024).

دانش ضمنی - که معمولاً در ذهن انسان‌ها و فرهنگ سازمانی نهفته است - می‌تواند همان مزیت برتری بخش در رسیدن به دوستوانی سازمانی باشد، به شرط آن‌که این دانش بین کارکنان به اشتراک گذاشته شود. مدیرانی که قصد دارند سازمان خود را به سمت دوسوگرایی هدایت کنند، باید این واقعیت‌ها را در نظر بگیرند و راه‌هایی برای تشویق کارکنان به اشتراک دانش ضمنی و ایجاد ساختارها و مشوق‌هایی برای تسهیل این فرایند طراحی کنند (Aleksandra Dzenopoljac et al., 2024).

در محیط‌هایی که اعتماد، شفافیت و ارزش‌گذاری بر دانش وجود دارد، کارکنان تمایل بیشتری به اشتراک‌گذاری تجربه‌ها و مهارت‌های خود دارند. این امر به خلق دانش جدید، یادگیری سازمانی و ارتقای تصمیم‌گیری کمک می‌کند. یعنی ارزش‌ها، باورها و شیوه‌های کاری مشترک درون سازمان می‌توانند عملکرد کارکنان را بهبود دهند، تصمیم‌گیری‌ها را همسو کنند، رفتارهای نوآورانه و همکاری را ارتقاء دهند و بدین ترتیب منجر به خلق مزیت رقابتی می‌گردند (Muhammad Azeem et al., 2021).

اشتراک‌گذاری دانش صریح فقط بر بعد بهره‌بردارانه^۴ دوستوانی اثر معنادار دارد و اثر مستقیمی بر نوآوری نمی‌گذارد. دانش صریح که اغلب در قالب اسناد سازمانی، سیاست‌ها و رویه‌های عملیاتی استاندارد کدگذاری شده است، اگرچه در بهبود قابلیت‌های عملیاتی و بهره‌برداری سازمان مؤثر است،

¹ Resource-Based View

² Core Competency

³ Ambidexterity

⁴ exploitative

اما لزوماً به تقویت قابلیت‌های کاوش‌گرانه^۱ سازمان کمکی نمی‌کند. اگر سازمان بخواهد در زمینه‌هایی چون توسعه محصولات جدید، راه‌حل‌های نو و ورود به بازارهای تازه نوآور باشد، این نوع دانش خارجی‌سازی شده به تنهایی کافی نیست (Aleksandra Dzenopoljac et al., 2024).

سازمان‌هایی که در آنها فرهنگ پذیرش ایده‌های نو، پذیرش ریسک و حمایت از خلاقیت رواج دارد، نوآورترند. قابلیت‌های دانشی و نوآورانه در بستری حمایتی شکوفا می‌شوند. نوآوری منجر به توسعه محصولات، خدمات یا فرایندهای جدید شده و مزیت رقابتی ایجاد می‌کند. ترکیب همزمان دو عامل دانش و نوآوری، تاثیر فرهنگ سازمانی بر مزیت رقابتی را تقویت می‌کند. یعنی علاوه بر آنکه فرهنگ سازمانی مستقیماً به مزیت رقابتی منجر شود، این تأثیر در حضور دانش و نوآوری به شدت تقویت می‌شود (Muhammad Azeem et al., 2021).

به اشتراک‌گذاری دانش - به ویژه دانش ضمنی - به دلیل دشواری انتقال و ارزش منحصر به فرد آن، تاثیر معناداری در تقویت نوآوری، گسترش تجارب نوآورانه، توسعه مهارت‌ها و ارتقا اثربخشی در سازمانها دارد. کارکنان با تسهیم دانش، همکاری موثرتری با یکدیگر داشته و بدین ترتیب قادر به خلق راه‌حلهای جدید و خلاقانه خواهند بود. این خلاقیت برای رشد و توسعه سازمان و حفظ موقعیت آن در صحنه رقابت ضروری است. دانش ضمنی، که به سختی قابل تدوین یا انتقال است، به دلیل ارتباط با تجربیات شخصی و موفقیت‌های تجربی، ارزشمند و غیرقابل تقلید است. به اشتراک‌گذاری دانش ضمنی در سازمان‌ها، به ویژه در بخش فناوری اطلاعات، می‌تواند به ایجاد مزیت رقابتی پایدار منجر شود، زیرا این نوع دانش منحصر به فرد و دشوار برای کپی‌برداری است (Yildiz et al., 2025). همچنین پژوهش ریحانی و همکاران (۲۰۲۲) نشان‌دهنده تأثیر معنادار نگرش و هنجارهای ذهنی بر قصد اشتراک دانش، و رفتار اشتراک دانش بر رفتار نوآورانه کارکنان است (Reyhani Shukkat abad et al., 2021).

اشتراک‌گذاری دانش به طور مستقیم عملکرد سازمانی را با حل مؤثر مسائل و اتخاذ تصمیمات آگاهانه، بهبود بخشیده و به افزایش بهره‌وری و کارایی کمک می‌کند. دانش به عنوان یک منبع کلیدی برای خلاقیت عمل می‌کند و اشتراک‌گذاری آن در داخل و بین سازمان‌ها به نوآوری منجر می‌شود. همکاری‌های بین‌سازمانی از طریق شبکه‌سازی و تبادل دانش، نوآوری را تقویت کرده و به سازمان‌ها کمک می‌کند تا در بازار رقابتی و در محیط پویای اقتصادی پیشرو بمانند. شبکه‌های بین‌سازمانی با ایجاد پیوندهای اجتماعی و اهداف مشترک، اشتراک‌گذاری دانش را تسهیل می‌کنند. این همکاری‌ها، اگرچه ممکن است هزینه‌ها و ریسک‌هایی داشته باشند، اما با تقویت اعتماد و روابط، به مزیت رقابتی منجر می‌شوند. سازمان‌هایی که منابع خود را به اشتراک‌گذاری دانش اختصاص می‌دهند، می‌توانند با استفاده از دانش داخلی و خارجی، قدرت رقابتی خود را حفظ کرده و ارتقا دهند (Nooshinfard & Nemati-Anaraki, 2014). همچنین جمع‌آوری و تسهیم دانش جدید می‌تواند برای سازمان مزیت رقابتی فراهم کرده و در نهایت موجب ارتقا عملکرد سازمان شود. (Rajabi Farjad & Najar, 2018)

نتایج پژوهش الخفوجی و همکاران (۲۰۲۳) بیانگر تأثیر معنادار اشتراک دانش سازمانی بر عملکرد سازمان از طریق میانجی‌گری قابلیت نوآوری است. همچنین، عوامل تعدیل‌گر مانند مقیاس شبکه‌سازی و قدرت ارتباط، این رابطه را تقویت می‌کنند. پژوهش نشان می‌دهد که اشتراک دانش بر یادگیری، نوآوری و عملکرد تأثیرگذار است و اشتراک دانش آشکار بر عملکرد مالی و اشتراک دانش ضمنی بر عملکرد نوآوری اثربخشی بیشتری دارد (Adnanhasoon Alkhafaji et al., 2023).

از سوی دیگر با رشد و پیشرفت فناوری‌های نوظهور، بخصوص هوش مصنوعی، بسیاری از مطالعات به بررسی رابطه میان این فناوری‌ها با مدیریت دانش پرداخته‌اند. برخی از این پژوهش‌ها به تحلیل این موضوع می‌پردازند که چگونه فناوری‌های پیشرفته مانند هوش مصنوعی، تحلیل داده‌ها و برنامه‌های هوش تجاری می‌توانند با فرآیندهای اشتراک‌گذاری دانش ترکیب شوند تا عملکرد سازمانی را در یک جامعه دیجیتالی شده بهبود بخشند.

ترکیب هوش مصنوعی با اشتراک دانش به بهبود بهره‌وری، افزایش نوآوری و توانمندسازی تصمیم‌گیرندگان سازمان کمک می‌کند. هوش مصنوعی می‌تواند افزونگی‌ها را در فرآیندهای کسب‌وکار شناسایی کرده و استفاده بهینه از منابع را برای بهبود عملکرد پیشنهاد دهد. سازمان‌هایی که هوش مصنوعی را به طور مؤثر در فرآیندهای خود ادغام می‌کنند، قادرند دانش موجود را حفظ کرده، از آن استفاده کرده و دانش جدید تولید کنند. همچنین، این رویکرد به سازمان‌ها کمک می‌کند تا از بازار سنتی به سمت بازار دانش‌محور حرکت کرده و مزیت رقابتی خود را حفظ کنند (Femi Olan et al., 2022).

استفاده از هوش مصنوعی زمانی بر عملکرد سازمانی مؤثر است که با اشتراک‌گذاری دانش ترکیب شود. در این ترکیب، هوش مصنوعی موجب خودکارسازی، پردازش سریع داده‌ها، استخراج الگوها و بهینه‌سازی تصمیمات شده و اشتراک‌گذاری دانش باعث خلق دانش جدید، تعاملات انسانی، نوآوری و یادگیری سازمانی می‌گردد. در نتیجه، بهره‌وری عملیاتی افزایش یافته، تصمیم‌گیری به‌موقع و مبتنی بر دانش انجام می‌شود و در نهایت مزیت رقابتی پایدار به‌دست می‌آید (Femi Olan et al., 2022; Jarrahi et al., 2023).

^۱ explorative

با وجود پیشرفت‌های قابل توجه در ادبیات مدیریت دانش، بررسی ادبیات موضوع نشان می‌دهد که مطالعات موجود عمدتاً بر روابط مثبت اشتراک دانش با قابلیت‌های سازمانی مانند نوآوری و دوسوگرایی تمرکز کرده‌اند، مانند تأثیر دانش ضمنی بر مزیت رقابتی در پژوهش‌های عظیم (۲۰۲۱) و زنوپولیاک (۲۰۲۴) (Aleksandra Dzenopoljac et al., 2024; Muhammad Azeem et al., 2021). اما جنبه‌های منفی نظیر ریسک‌های سازمانی ناشی از جدایی کارکنان دانشی (Hoseini et al., 2021) و پنهان‌سازی دانش اغلب نادیده گرفته شده‌اند، که این امر می‌تواند به درک ناقص از پویایی‌های واقعی سازمان منجر شود. همچنین، در حالی که ادغام هوش مصنوعی با اشتراک دانش به عنوان محرکی برای عملکرد سازمانی برجسته شده (Femi Olan et al., 2022; Jarrahi et al., 2023)، تحقیقات کمی بر شکاف‌های روش‌شناختی مانند عدم تحلیل شبکه‌ای و روندهای زمانی در کشورهای در حال توسعه تمرکز کرده‌اند، که این نقص‌ها ضرورت یک رویکرد کتاب‌سنجی جامع برای شناسایی الگوهای تکاملی و شکاف‌های تحقیقاتی را برجسته می‌سازد.

پیشینه پژوهش

جدول ۱. پیشینه پژوهش

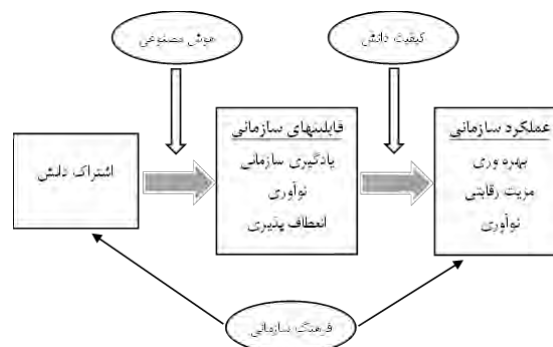
ردیف	نویسنده/ نویسندگان (سال پژوهش)	عنوان پژوهش	مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۱	Kim, S & ,Lee, H. (2006)	تأثیر بافت سازمانی و فناوری اطلاعات بر قابلیت اشتراک دانش کارکنان	نیازهای موجود در زمینه بکارگیری ابزارهای فناوری و ادغام هوش مصنوعی با اشتراک دانش، ایجاب می‌کند تا نقشه‌ای جامع از روندها ترسیم شود تا پژوهشگران بتوانند شکاف‌های تحقیقاتی را شناسایی کنند.
۲	Nooshinfard, F & , Nemati-Anaraki, L. (2014)	عوامل موفقیت اشتراک دانش درون سازمانی: چارچوب پیشنهادی	شبکه‌های بین‌سازمانی با ایجاد پیوندهای اجتماعی و اهداف مشترک، اشتراک‌گذاری دانش را تسهیل می‌کنند. این همکاری‌ها، اگرچه ممکن است هزینه‌ها و ریسک‌هایی داشته باشند، اما با تقویت اعتماد و روابط، به مزیت رقابتی منجر می‌شوند. سازمان‌هایی که منابع خود را به اشتراک‌گذاری دانش اختصاص می‌دهند، می‌توانند با استفاده از دانش داخلی و خارجی، قدرت رقابتی خود را حفظ کرده و ارتقا دهند.
۳	Gürlek, M & , Çemberci, M. (2020)	درک رابطه میان رهبری دانش محور، ظرفیت مدیریت دانش، عملکرد نوآوری و عملکرد سازمانی	نیازهای موجود در زمینه مطالعه یکپارچه عوامل تأثیرگذار (مانند انواع دانش ضمنی/اصریح و عوامل فرهنگی)، ایجاب می‌کند تا با استفاده از روش‌های کتاب‌سنجی، نقشه‌ای جامع از روندها ترسیم شود تا پژوهشگران بتوانند شکاف‌های تحقیقاتی را شناسایی کنند.
۴	aydın, E & ,Erkılıç, E. (2020)	رهبری تحول آفرین و رفتار شغلی نوآورانه: نقش میانجی گر اشتراک دانش	مطالعات پیشین بیشتر بر جنبه‌های عملی مانند تأثیر اشتراک دانش بر نوآوری تمرکز کرده‌اند. این مطالعات اگر چه تأثیر مثبت عواملی نظیر رهبری و فرهنگ سازمانی بر اشتراک دانش را تأیید کرده‌اند، اما بررسی جامع عوامل فرهنگی و ساختاری کمتر انجام شده است و نقدهای موجود بر عدم یکپارچگی بین مطالعات فردی و سازمانی تأکید دارند
۵	Yen, Y .Y & ,Shatta, A. J. S. (2021)	ارتقا عملکرد سازمانی در صنعت مخابرات در کشور عربستان	مطالعات پیشین عمدتاً بر صنایع تولیدی تمرکز داشته‌اند و تأثیر بر عملکرد کیفی و عملیاتی کمتر بررسی شده است، که این امر نیاز به چارچوب‌های جامع‌تر برای ارزیابی تأثیر مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی و همچنین نیاز به تحلیل روندهای زمانی/شبکه‌ای را برجسته می‌سازد.
۶	Azeem, M., Ahmed, M., Haider, S., & Sajjad, M. (2021)	توسعه مزیت رقابتی از طریق فرهنگ سازمانی، اشتراک دانش و نوآوری سازمانی	دارایی‌های نامشهود نظیر دانش، فرهنگ و نوآوری منابع اصلی برای ایجاد مزیت رقابتی پایدار هستند. دارایی‌های نامشهود مانند یادگیری و دانش می‌توانند سودآوری بیشتری نسبت به منابع فیزیکی یا مالی برای سازمان ایجاد کنند. برای نمونه، فرهنگ سازمانی به‌عنوان یک شایستگی کلیدی [۱] می‌تواند به شکل‌گیری محیطی کمک کند که دانش در آن به اشتراک گذاشته شده و نوآوری تقویت گردد.
۷	Hameed, W. U., Nisar, Q. A., & Wu, H.-C. (2021)	رابطه میان دانش بیرونی، نوآوری درونی، عملکرد نوآوری باز شرکتها، نوآوری در خدمات و عملکرد کسب و کار در صنعت هتلداری پاکستان	با وجود پیشرفت‌های چشمگیر، ضرورت بررسی عمیق‌تر روندهای پژوهشی در این حوزه احساس می‌شود. مطالعات پیشین عمدتاً بر جنبه‌های عملی یا عملکرد مالی تمرکز کرده‌اند.

<p>فرآیند اشتراک دانش می‌تواند اثرات منفی بر جدایی کارکنان دانشی داشته باشد. زیرا منحصربفرد بودن دانش کارکنان دانشی، می‌تواند ایجادکننده فضای تعارض منافع در درون و بیرون سازمان بوده و با تلاش رقبا جهت جذب آنان و یا سعی در تشدید نارضایتی ایشان، احتمال خروجشان از سازمان را افزایش دهد. بنابراین اشتراک دانش علیرغم سودمند بودن، می‌تواند منجر به ایجاد ریسک‌های سازمانی نظیر کاهش بهره‌وری و کاهش سرمایه‌های دانشی گردد.</p>	<p>بررسی تاثیر اشتراک دانش بر جدایی دانشکاران و خطرپذیری های سازمانی آن در سازمانهای دانش محور (نمونه پژوهش: یک سازمان دانش محور در حوزه فناوری اطلاعات)</p>	<p>Hoseini, S., Jafari, M., Akhavan, P & ., Darabian, F. (2021)</p>	<p>۸</p>
<p>این پژوهش نشان‌دهنده تأثیر معنادار نگرش و هنجارهای ذهنی بر قصد اشتراک دانش، و رفتار اشتراک دانش بر رفتار نوآورانه کارکنان است.</p>	<p>بررسی وضعیت اشتراک دانش و رابطه آن با رفتار کاری نوآورانه کارکنان (نمونه پژوهش: یک شرکت تولیدی)</p>	<p>Reyhani Shukkat abad, F., Hosseingholizadeh, R & ., Khorakiyan, A. (2021)</p>	<p>۹</p>
<p>ترکیب هوش مصنوعی با اشتراک دانش به بهبود بهره‌وری، افزایش نوآوری و توانمندسازی تصمیم‌گیرندگان در سازمان کمک کرده و می‌تواند افزونگی‌ها را در فرآیندهای کسب و کار شناسایی نموده و استفاده بهینه از منابع را برای بهبود عملکرد پیشنهاد دهد. این رویکرد به سازمان‌ها کمک می‌کند تا از بازار سنتی به سمت بازار دانش‌محور حرکت کرده و مزیت رقابتی خود را حفظ کنند.</p>	<p>هوش مصنوعی و اشتراک دانش: عوامل موثر در عملکرد سازمانی</p>	<p>Femi Olan, Emmanuel Ogiemwonyi Arakpogun, Jana Suklan, Franklin Nakpodia, Nadja Damij & ,Uchitha Jayawickrama. (2022)</p>	<p>۱۰</p>
<p>سرمایه فکری از طریق قابلیت‌های پویا به طور مثبت با نوآوری دوسوتوانی مرتبط است. شرکت‌هایی که دارای گرایش نوآوری هستند، به احتمال زیاد از قابلیت‌های پویا برای پیشبرد نوآوری دوسوتوانی استفاده می‌کنند.</p>	<p>قابلیت‌های پویا و دوسوتوانی نوآوری: نقش‌های سرمایه فکری و جهت‌گیری نوآوری</p>	<p>Farzaneh ,M., Wilden, R., Afshari, L & ., Mehralian, G. (2022)</p>	<p>۱۱</p>
<p>اهمیت بررسی عوامل تاثیرگذار بر بکارگیری ابزارهای فناوری و ادغام هوش مصنوعی با اشتراک دانش از منظر نظری و عملی دوچندان است. از دیدگاه نظری، چنین تحلیلی می‌تواند به تکمیل چارچوب‌های موجود مانند مدل دوسوگرایی سازمانی کمک کند و روابط بین اشتراک دانش، قابلیت‌های سازمانی و عملکرد را روشن سازد.</p>	<p>خصوصیت در به اشتراک گذاری دانش، دستکاری دانش، و عملکرد توسعه محصول جدید</p>	<p>Cai, R & .,Ma, Y. (2022)</p>	<p>۱۲</p>
<p>رشد قابلیت‌های هوش مصنوعی برای دستیابی به اهداف مدیریت دانش نیازمند تقسیم کار جدید بین کارکنان و ماشین‌های هوشمند و مجموعه ای از مهارت‌ها و شایستگی‌های جدید برای انسانها و طرز تفکر جدیدی برای ماشین‌های هوشمند است. این آمادگی در سازمانها به عملیاتی شدن قابلیت‌های هوش مصنوعی در مدیریت دانش کمک می‌کند.</p>	<p>هوش مصنوعی و مدیریت دانش: مشارکتی بین انسان و هوش مصنوعی</p>	<p>Jarrahi ,M. H., Askay, D., Eshraghi, A & ., Smith, P. (2023)</p>	<p>۱۳</p>
<p>نتایج این پژوهش بیانگر تأثیر معنادار اشتراک دانش سازمانی بر عملکرد سازمان از طریق میانجی‌گری قابلیت نوآوری است. همچنین، عوامل تعدیل‌گر مانند مقیاس شبکه‌سازی و قدرت ارتباط، این رابطه را تقویت می‌کنند. پژوهش نشان می‌دهد که اشتراک دانش بر یادگیری، نوآوری و عملکرد تأثیرگذار است و اشتراک دانش آشکار بر عملکرد مالی و اشتراک دانش ضمنی بر عملکرد نوآوری اثربخشی بیشتری دارد.</p>	<p>بررسی تاثیر اشتراک دانش سازمانی بر عملکرد نوآوری با نقش میانجی قابلیت نوآوری و تعدیلگری مقیاس شبکه سازی و قدرت ارتباط (مورد مطالعه: شرکتهای کوچک و متوسط عراق)</p>	<p>Adnanhasoon Alkhafaji, A., Behboodi, O & ., Moradi, M. (2023)</p>	<p>۱۵</p>
<p>کیفیت دانش یک عامل کلیدی در موفقیت سازمان در دستیابی به دوسوتوانی است. یعنی هم به نوآوری کمک می‌کند و هم به بهبود بهره‌وری. بنابراین، اگر سازمان‌ها فقط دانش را منتقل کنند اما کیفیت آن پایین باشد، اثربخشی آنها پایین خواهد بود. مدیرانی که قصد دارند سازمان خود را به سمت دوسوگرایی هدایت کنند، باید راه‌هایی برای تشویق کارکنان به اشتراک دانش ضمنی و ایجاد ساختارها و مشوق‌هایی برای تسهیل این فرایند طراحی کنند.</p>	<p>اشتراک دانش درون سازمانی، دوسوتوانی و عملکرد شرکت: ارزیابی نقش کیفیت دانش</p>	<p>Aleksandra Dzenopoljac; Vladimir Dzenopoljac; Shahnawaz Muhammed; Oualid Abidi; Sascha Kraus (2024)</p>	<p>۱۷</p>
<p>این پژوهش با تأکید بر اهمیت مدیریت دانش در اقتصاد دانش‌محور، نشان می‌دهد که در کشورهای در حال توسعه، بخش خدمات می‌تواند از طریق پیاده‌سازی مؤثر فرآیندهای مدیریت دانش، کارایی عملیاتی خود را افزایش دهد و مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند.</p>	<p>تاثیر فرآیندهای مدیریت دانش بر عملکرد بخش خدمات: شواهدی از عربستان سعودی</p>	<p>Alharbi ,G. L & ., Aloud, M. E. (2024)</p>	<p>۱۸</p>

نتایج تحلیل یکپارچه عوامل تاثیرگذار (مانند انواع دانش ضمنی/صریح و عوامل فرهنگی) بر بکارگیری ابزارهای فناوری و ادغام هوش مصنوعی با اشتراک دانش می‌تواند به مدیران سازمان‌ها در طراحی استراتژی‌های دانش‌محور کمک کند تا بهره‌وری، نوآوری و مزیت رقابتی را افزایش دهند، به ویژه در بخش خدمات دانش‌محور که سهم عمده‌ای در اقتصاد جهانی دارد.	بازاندیشی نقش اشتراک دانش بر عملکرد سازمانی در خدمات کسب و کارهای دانش‌بنیان	Danko, J. & Crhová, Z. (2024)	۱۹
اگر چه مطالعات پیشین تأثیر مثبت عواملی نظیر رهبری و فرهنگ سازمانی بر اشتراک دانش را تأیید کرده‌اند، اما بررسی جامع عوامل فرهنگی و ساختاری کمتر انجام شده است و نقدهای موجود بر عدم یکپارچگی بین مطالعات فردی و سازمانی تأکید دارند.	بررسی نقش یادگیری سازمانی و اشتراک دانش در تسهیل جابجایی شغلی و نوآوری	.K. Sahoo, L. V. Bui, A. Samantaray, A. Kumar & P. Kanwal. (2025)	۲۰
کارکنان با تسهیم دانش، همکاری موثرتری با یکدیگر داشته و بدین ترتیب قادر به خلق راه‌حلهای جدید و خلاقانه خواهند بود. این خلاقیت برای رشد و توسعه سازمان و حفظ موقعیت آن در صحنه رقابت ضروری است. به اشتراک‌گذاری دانش ضمنی در سازمان‌ها، به ویژه در بخش فناوری اطلاعات، می‌تواند به ایجاد مزیت رقابتی پایدار منجر شود، زیرا این نوع دانش منحصر به فرد و دشوار برای کپی‌برداری است	تأثیر فرهنگ اشتراک دانش بر خلاقیت سازمانی: ادغام اشتراک دانش آشکار و ضمنی به عنوان میانجی	Yıldız, T., Balkan Akan, B., Sığrı, Ü & Dabić, M. (2025)	۲۱
نتایج نشان می‌دهد که رهبری تحول‌آفرین به طور مستقیم و غیرمستقیم بر رفتار کاری نوآورانه تأثیر می‌گذارد. این نوع رهبری، اشتراک دانش را تشویق می‌کند، که به نوبه خود خودکارآمدی خلاقانه را افزایش می‌دهد و در نهایت کارکنان را تشویق می‌کند تا فعالانه‌تر در رفتار کاری نوآورانه مشارکت کنند. رهبری تحول‌آفرین روابط تبادل اجتماعی را ایجاد می‌کند، در حالی که نظریه شناختی اجتماعی، رفتار را ناشی از تعاملات شخصی، محیطی و رفتاری می‌داند.	رهبری تحول‌آفرین و رفتار شغلی نوآورانه: نقش میانجی‌گری متوالی اشتراک دانش و خودکارآمدی خلاقانه	Nyoman Suliati, N., Noermijati, Sudiro, A. & Tri Kurniawati, D. (2025)	۲۲

مدل مفهومی

بر اساس تحلیل‌های انجام‌شده، مدل مفهومی پژوهش مطابق شکل ۱ پیشنهاد می‌شود تا روابط کلیدی استخراج‌شده از ۱۷۱۹ مقاله را مفهوم‌سازی کند. مدل مفهومی حاضر از طریق فرآیند نظام‌مند تحلیل کیفی و کمی ادبیات موجود در حوزه تأثیر اشتراک‌گذاری دانش بر قابلیت‌های سازمانی و عملکرد سازمانی طی بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ استخراج شده است. ابتدا، با استخراج مفاهیم کلیدی مانند اشتراک دانش (ضمنی و صریح)، قابلیت‌های سازمانی (نوآوری، دوسوگرایی)، عملکرد سازمانی (بهره‌وری، مالی)، و عوامل تعدیل‌کننده مانند ادغام هوش مصنوعی و فرهنگ سازمانی و سپس، با استفاده از تحلیل محتوا، الگوهای تکرارشونده و روابط میان این مفاهیم شناسایی شد. در مرحله بعد، تحلیل شبکه‌ای بر روی هم‌رخدادی کلمات کلیدی و استنادها انجام شد تا خوشه‌های موضوعی و ارتباطات بین متغیرها ترسیم گردد. این تحلیل‌ها نشان داد که ادغام هوش مصنوعی به‌عنوان یک متغیر نوظهور پس از ۲۰۲۰، روابط را پیچیده‌تر کرده و نیاز به یک چارچوب یکپارچه را برجسته ساخته است. بر اساس این یافته‌ها، مدل مفهومی با تعریف روابط علی (مانند تأثیر اشتراک دانش بر نوآوری)، میانجی‌گری (مانند نقش قابلیت‌ها)، و تعدیل‌گری (مانند هوش مصنوعی) طراحی شد. ارائه مدل مفهومی در یک مطالعه کتاب‌سنجی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا این روش نه تنها به توصیف گذشته و حال یک حوزه علمی می‌پردازد، بلکه به پیش‌بینی روندهای آتی و شناسایی شکاف‌های تحقیقاتی کمک می‌کند (Rejeb, A., et al., 2022). در این پژوهش، مدل مفهومی به‌عنوان چارچوبی نظری عمل می‌کند که روابط بین متغیرهای کلیدی (اشتراک دانش، قابلیت‌ها، عملکرد و نوآوری) را سازمان‌دهی کرده و جهت‌گیری تحلیل‌ها را مشخص می‌سازد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

روش بکار گرفته شده در این پژوهش، یک روش تحلیل کمی با رویکرد کتاب‌سنجی با تمرکز بر فراداده^۱ مقالات پژوهشی و اطلاعات مرتبط با کلمات کلیدی و ارجاعات این مقالات است. رویکرد کتاب‌سنجی یک روش کمی و نظام‌مند برای تحلیل متون علمی و شناسایی روندها، الگوها، و شکاف‌های تحقیقاتی در یک حوزه خاص شناخته می‌شود (Donthu et al., 2021). این روش با استفاده از داده‌های استنادی و متنی از پایگاه‌های معتبر، امکان بررسی جامع ادبیات موجود در بازه زمانی مورد نظر در زمینه تأثیر اشتراک‌گذاری دانش بر قابلیت‌های سازمانی و عملکرد سازمانی را فراهم می‌کند. علت انتخاب این روش، توانایی آن در ارائه یک تصویر کلان از تکامل موضوعی و زمانی پژوهش‌ها، شناسایی نویسندگان و منابع کلیدی، و کشف شکاف‌های تحقیقاتی است که می‌تواند به‌عنوان پایه‌ای برای مطالعات آینده عمل کند. مزیت اصلی کتاب‌سنجی، به‌ویژه در حوزه‌های علمی در حال توسعه مانند ادغام هوش مصنوعی با مدیریت دانش، در ارائه تحلیل عینی و بدون تعصب از حجم عظیمی از داده‌ها است، که با روش‌های سنتی مرور ادبیات قابل دستیابی نیست (Aria & Cuccurullo, 2017).

سوال پژوهش: روند پژوهش‌های حوزه مدیریت دانش در ارتباط با تأثیر اشتراک دانش بر قابلیت‌های سازمانی (مانند نوآوری و دوسوگرایی) و عملکرد سازمانی در صنایع دانش‌محور در ۲۵ سال اخیر چگونه بوده است؟

اطلاعات این تحلیل از پایگاه معتبر علمی Scopus استخراج شده است. تمرکز بر مقالات پژوهشی بوده و محدوده زمانی تحلیل از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ می‌باشد. این پایگاه، یکی از بزرگترین سایت‌های مرجع برای دسترسی و جستجوی انتشارات علمی می‌باشد که در حدود ۸۰ میلیون مقاله و ۱۶ میلیون نویسنده دارد و به دلیل اعتبار، سابقه طولانی و مفید آن، توسط پژوهشگران به طور گسترده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد. این سایت برای دسترسی بهتر به مقالات موجود، امکانات مختلفی برای جستجوی کاربران و کسب نتیجه مطلوب در اختیار آنها قرار داده است. به همین دلیل این سایت یکی از معتبرترین پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی برای انجام مطالعات علم‌سنجی و کتاب‌سنجی است.

برای جستجو در پایگاه داده مقالات از این کلمات کلیدی استفاده شده است:

“Knowledge management” OR sharing AND organization AND capability

نتایج حاصل از این جستجو در محدوده زمانی تعیین شده - سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ - ۵۰۸ مقاله بود. جستجوی بعدی با کلمات کلیدی:

“Knowledge sharing” AND organization AND performance

انجام شد. نتایج حاصل از این جستجو در محدوده زمانی تعیین شده - سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ - ۱۲۸۱ مقاله بود.

اطلاعات هر یک از مقالات در پایگاه scopus شامل فراداده‌هایی نظیر سال انتشار، نویسندگان، عنوان مجله، چکیده، کلمات کلیدی، طبقه‌بندی موضوعی، مراجع و ... است که برای هر یک از جستجوها خروجی این داده‌ها در قالب یک فایل با فرمت CSV ذخیره گردید. پس از یکپارچه‌سازی این دو فایل خروجی و حذف مقالات تکراری حاصل از دو جستجو، یک فایل CSV دارای ۱۷۱۹ رکورد بوده که هر رکورد نماینده یک مقاله و دارای داده‌های زیر است:

نویسندگان	نام کامل نویسندگان	شناسه نویسندگان	عنوان مقاله	سال انتشار	عنوان ژورنال
تعداد ارجاعات به مقاله	موسسات وابسته	لینک	چکیده	کلمات کلیدی	مراجع
زبان مقاله	خلاصه عنوان	نوع سند	مرحله انتشار	کد ISSN	شناسه DOI

به منظور انجام تحلیل کتاب‌سنجی، ابتدا به کمک نرم‌افزار اکسل تحلیل‌های مختلف آماری توصیفی نظیر: روند انتشار مقالات در طول زمان، برترین کشورها در پژوهش، برترین نویسندگان و ... انجام شده که که نتایج آن در بخش یافته‌های پژوهش ارائه شده است.

^۱ Metadata

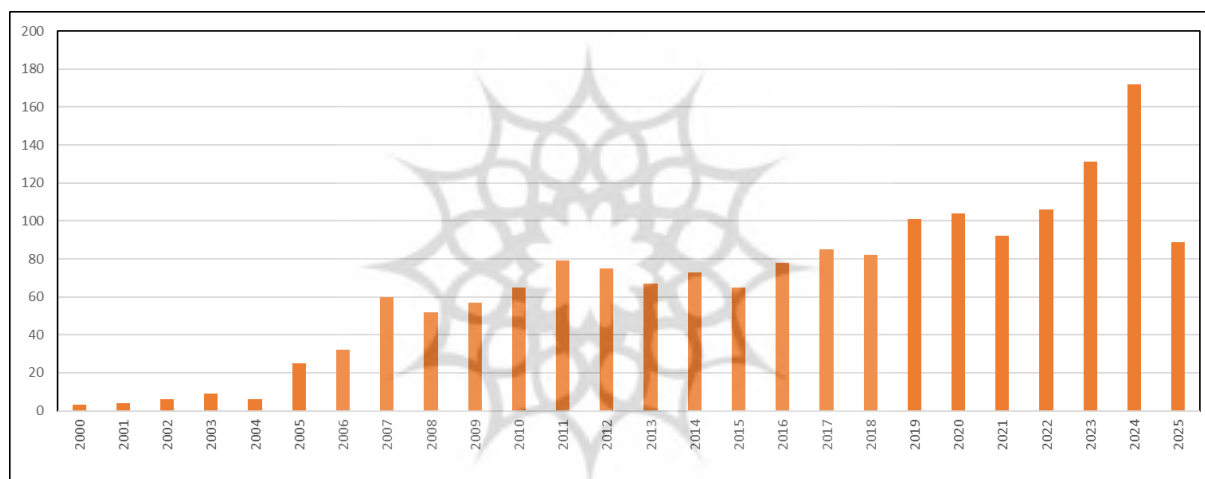
در مرحله بعد، مجموعه داده حاصل از این جستجوها در نرم‌افزار VOSviewer وارد گردید. با استفاده از این نرم‌افزار، تحلیل‌های هم‌رخدادی کلمات کلیدی^۱، هم‌تألیفی^۲، استناد به منابع^۳ و تحلیل منابع برتر انجام گرفته که نتایج حاصل در بخش یافته‌های پژوهش ارائه شده است. همچنین با ترکیب تحلیل‌های این دو نرم‌افزار، روند بکارگیری کلمات کلیدی در پژوهش‌ها در طول زمان نیز بررسی شده است.

علت بکارگیری نرم‌افزار VOSviewer قابلیت‌های پیشرفته آن در مجسم‌سازی و تحلیل شبکه‌ای است. این نرم‌افزار امکان ترسیم نقشه‌های هم‌رخدادی کلمات کلیدی، خوشه‌بندی موضوعی، و تحلیل شبکه هم‌تألیفی را فراهم می‌کند، که به شناسایی الگوهای پنهان در ادبیات کمک می‌کند (Van Eck & Waltman, 2017). مزیت کلیدی VOSviewer در ارائه نمایش بصری از روابط بین مفاهیم (مانند اشتراک دانش، نوآوری، و هوش مصنوعی) و محاسبه شاخص‌هایی مانند وزن لینک‌ها و تراکم خوشه‌ها است، که درک پویایی‌های پژوهشی را تسهیل می‌کند. این ابزار همچنین انعطاف‌پذیری بالایی در تنظیم پارامترها (مانند آستانه حداقل استناد) ارائه می‌دهد، که به پژوهشگر اجازه می‌دهد تحلیل را با دقت بالا و متناسب با اهداف مطالعه تنظیم کند، و بدین ترتیب اعتبار و عمق تحلیل را افزایش دهد.

یافته‌های پژوهش

بررسی آماری نتایج

به منظور تحلیل کتاب‌سنجی نتایج جستجو، ابتدا به کمک نرم‌افزار excel و افزونه power query بررسی‌های آماری توصیفی روی نتایج انجام گرفته است.

نمودار شماره ۱. تعداد مقالات منتشر شده در هر سال

در نمودار شماره ۱ روند تعداد انتشار مقالات با موضوع «ارتباط و تاثیر اشتراک‌گذاری دانش بر قابلیت‌ها و عملکرد سازمانی» ارائه شده است. همانگونه که در این نمودار مشاهده می‌شود روند انجام و انتشار پژوهش‌های این حوزه، از سال ۲۰۰۷ افزایش قابل توجهی داشته و به طور تقریبی این روند افزایشی را تا سال ۲۰۲۴ حفظ کرده است. اما در سال ۲۰۲۵ کاهش قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرده است. البته لازم به ذکر است کامل نبودن اطلاعات مقالات منتشر شده در سال جاری، نیز بر این کاهش تاثیرگذار است. جزییات این آمار در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول شماره ۱. آمار انتشار مقالات در هر سال

سال انتشار	تعداد مقالات	سال انتشار	تعداد مقالات	سال انتشار	تعداد مقالات
۲۰۰۰	۳	۲۰۰۹	۵۷	۲۰۱۸	۸۲
۲۰۰۱	۴	۲۰۱۰	۶۵	۲۰۱۹	۱۰۱
۲۰۰۲	۶	۲۰۱۱	۷۹	۲۰۲۰	۱۰۴
۲۰۰۳	۹	۲۰۱۲	۷۵	۲۰۲۱	۹۲
۲۰۰۴	۶	۲۰۱۳	۶۷	۲۰۲۲	۱۰۶

¹ Co-occurrence

² Co-authorship

³ Citations

سال انتشار	تعداد مقالات	سال انتشار	تعداد مقالات	سال انتشار	تعداد مقالات
۲۰۰۵	۲۵	۲۰۱۴	۷۳	۲۰۲۳	۱۳۱
۲۰۰۶	۳۲	۲۰۱۵	۶۵	۲۰۲۴	۱۷۲
۲۰۰۷	۶۰	۲۰۱۶	۷۸	۲۰۲۵	۸۹
۲۰۰۸	۵۲	۲۰۱۷	۸۵		

آمار قابل استخراج بعدی، تعداد مقالات نوشته شده توسط نویسندگان فعال در طی این دوره است که در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

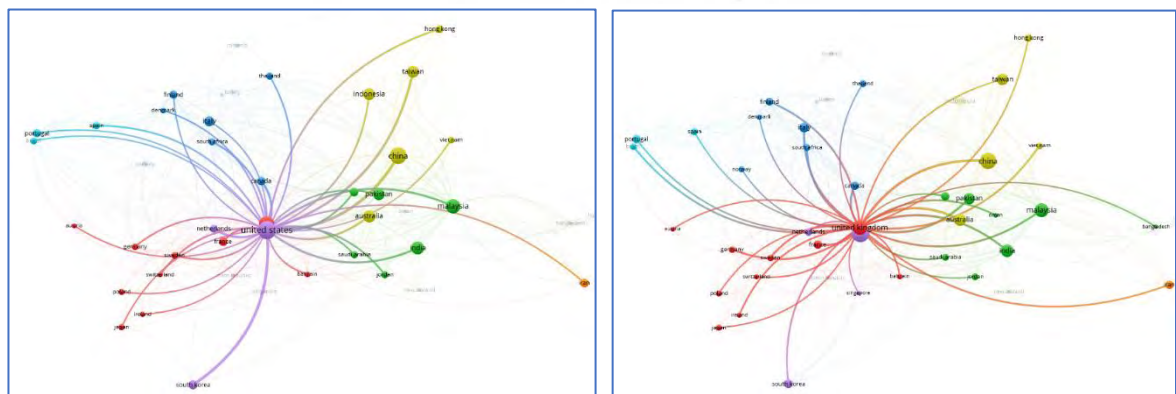
جدول شماره ۲. تعداد مقاله منتشر شده نویسندگان فعال

نویسنده	تعداد مقاله	تعداد ارجاعات
Salleh, kalsom	۸	۱۲۵
Kianto, aino	۷	۹۳۷
Pinheiro, paulo	۶	۴۵
Oliveira, mirian	۵	۱۵۰
Bolisani, Ettore	۵	۳۲
Kang, Kyeong	۵	۴۳
Lai, chin-hui	۵	۵۳
Le, phong ba	۵	۱۵۷
Matoskova, jana	۵	۷۰

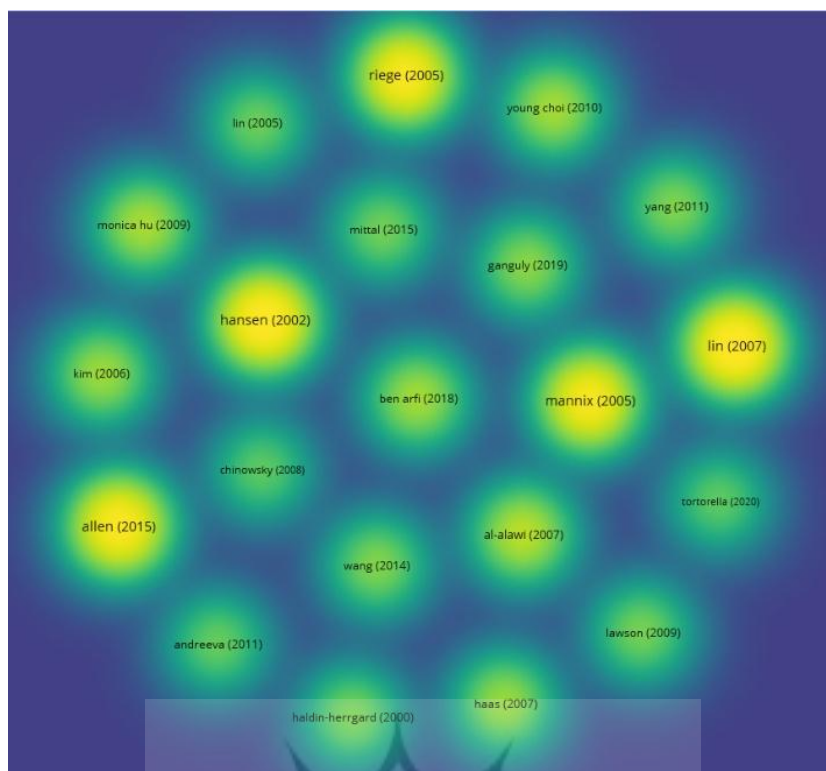
در جدول شماره ۳ بیست کشور برتر در تعداد پژوهش‌های انجام شده در این حوزه مشاهده می‌گردد.

جدول شماره ۳. کشورهای برتر در انتشار مقاله

ردیف	نام کشور	تعداد مقاله	ردیف	نام کشور	تعداد مقاله
۱	ایالات متحده	۲۲۰	۱۱	کره جنوبی	۴۹
۲	چین	۱۸۰	۱۲	فرانسه	۴۵
۳	انگلستان	۱۵۴	۱۳	امارات	۴۴
۴	مالزی	۱۳۴	۱۴	کانادا	۴۲
۵	هند	۱۰۷	۱۵	پرتغال	۴۰
۶	استرالیا	۱۰۱	۱۶	فنلاند	۳۸
۷	تایوان	۹۰	۱۷	هلند	۳۵
۸	اندونزی	۸۸	۱۸	هنگ کنگ	۳۴
۹	پاکستان	۸۴	۱۹	اسپانیا	۳۲
۱۰	ایتالیا	۶۴	۲۰	آفریقای جنوبی	۳۱

نمودار شماره ۲. ارتباط ارجاعی و همکاری کشورها در پژوهش‌ها

نمودار شماره ۳. چگالی مقالات با بیشترین ارجاع

به منظور شناسایی مقالات دارای بیشترین ارجاعات طی این دوره، از گزارش citation – by document نرم افزار VOSviewer استفاده شده و حداقل تعداد ارجاعات به یک مقاله برابر ۳۰۰ ارجاع تنظیم شده است تا ۲۰ مقاله دارای بیشترین ارجاع استخراج شود. نمودار چگالی این مقالات در نمودار شماره ۳ و لیست بیست مقاله مورد اشاره در جدول شماره ۴ قابل مشاهده است.

جدول شماره ۴. بیست مقاله دارای بیشترین تعداد ارجاع

سال انتشار	عنوان ژورنال	نویسندگان	تعدادارجاع	عنوان مقاله	ردیف
2007	International Journal of Manpower	Lin, Hsiu-Fen	۱۱۶۱	Knowledge sharing and firm innovation capability: An empirical study	1
2002	Organization Science	Hansen, Morten T.	1132	Knowledge networks: Explaining effective knowledge sharing in multiunit companies	2
2015	Psychological Science in the Public Interest	Allen T.D.; Golden T.D.; Shockley K.M.	1039	How effective is telecommuting? Assessing the status of our scientific findings	3
2005	Journal of Knowledge Management	Riege A.	995	Three-dozen knowledge-sharing barriers managers must consider	4
2005	Psychological Science in the Public Interest, Supplement	Mannix E.; Neale M.A.	977	What differences make a difference? The promise and reality of diverse teams in organizations	5
2007	Journal of Knowledge Management	Al-Alawi A.I.; Al-Marzooqi N.Y.	577	Organizational culture and knowledge sharing: Critical success factors	6
2009	Tourism Management	Monica Hu MI-Ld Horng J.-S.	512	Hospitality teams: Knowledge sharing and service innovation performance	7
2010	MIS Quarterly: Management Information Systems	Young Choi S.; Lee H.; Yoo Y.	498	The impact of information technology and transactive memory systems on knowledge sharing, application, and team performance: A field study	8
2018	Technological Forecasting and Social Change	Ben Arfi W.; Hikkerova L.; Sahut	494	External knowledge sources, green innovation and performance	9
2006	Public Administration Review	Kim S.; Lee H.	474	The impact of organizational context and information technology on employee knowledge-sharing capabilities	10
2007	Strategic Management Journal	Haas M.R.; Hansen M.T.	461	Different knowledge, different benefits: Toward a productivity perspective on knowledge sharing in organizations	11
2019	Journal of Knowledge Management	Ganguly A.; Talukdar A.; Chatterjee D.	415	Evaluating the role of social capital, tacit knowledge sharing, knowledge quality and reciprocity in determining innovation capability of an organization	12
2014	Management Decision	Wang Z.; Wang N.; Liang H.	394	Knowledge sharing, intellectual capital and firm performance	13

2011	Government Information Quarterly	Yang T.-M.; Maxwell T.A.	389	Information-sharing in public organizations: A literature review of interpersonal, intra-organizational and inter-organizational success factors	14
2000	Journal of Intellectual Capital	Haldin-Herrgard T.	375	Difficulties in diffusion of tacit knowledge in organizations	15
2009	Journal of Product Innovation Management	Lawson B.; Petersen K.J.; Cousins P.D.; Handfield R.B.	363	Knowledge sharing in interorganizational product development teams: The effect of formal and informal socialization mechanisms	16
2015	Management Decision	Mittal S.; Dhar R.L.	353	Transformational leadership and employee creativity: Mediating role of creative self-efficacy and moderating role of knowledge sharing	17
2005	Management Decision	Lin H.-F.; ber G.-G.	335	Impact of organizational learning and knowledge management factors on e-business adoption	18
2011	Journal of Knowledge Management	Andreeva T.; Kianto A.	323	Knowledge processes, knowledge-intensity and innovation: A moderated mediation analysis	19
2020	International Journal of Production Economics	Tortorella G.L.; Cawley Vergara A.M.; Garza-Reyes	304	Organizational learning paths based upon industry 4.0 adoption: An empirical study with Brazilian manufacturers	20

موضوعات پژوهش

بررسی آماری بعدی، مربوط به نحوه توزیع پژوهش‌ها در حوزه‌های مختلف موضوعی است. در جدول شماره ۵ تعداد مقالات منتشر شده در حوزه‌های گوناگون نظیر مدیریت و حسابداری، علوم کامپیوتر، علوم تصمیم‌گیری، مهندسی و ... مشاهده می‌گردد. همانگونه که انتظار می‌رود بیشترین تعداد مقالات در حوزه «کسب و کار، مدیریت و حسابداری» بوده است.

جدول شماره ۵. توزیع مقالات در حوزه‌های پژوهشی مختلف

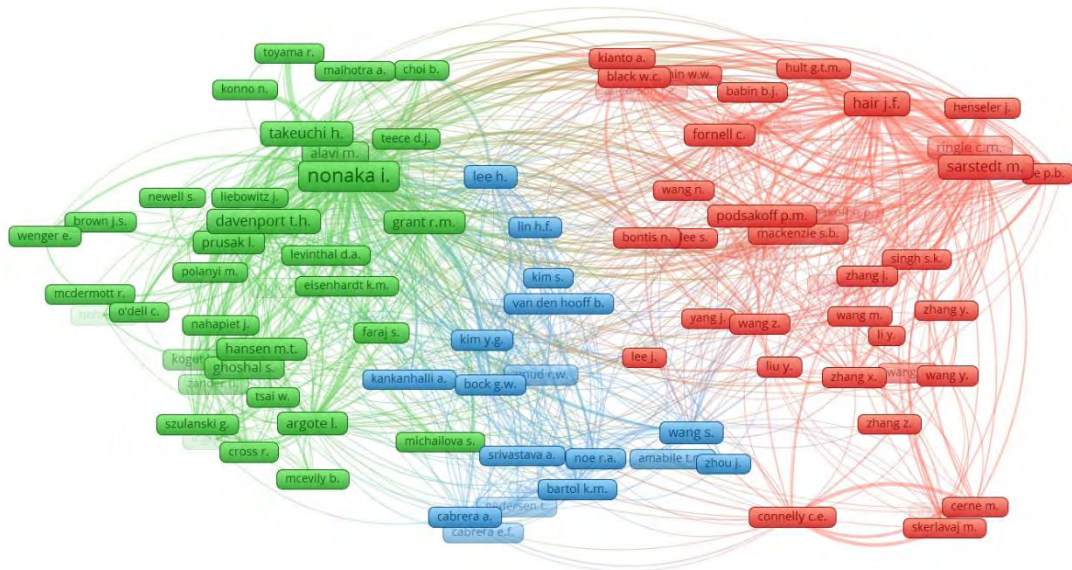
تعداد مقاله	حوزه پژوهش
۸۲۴	Business, Management and Accounting
۵۹۷	Computer Science
۳۴۹	Decision Sciences
۳۳۱	Social Sciences
۳۱۶	Engineering
۱۱۷	Economics, Econometrics and Finance
۸۳	Mathematics
۸۰	Environmental Science
۷۷	Energy
۷۶	Psychology
۴۸	Medicine
۴۷	Arts and Humanities
۲۱	Earth and Planetary Sciences
۲۱	Multidisciplinary

بررسی نتایج با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer

در بخش بعدی تحلیل کتاب‌سنجی، خروجی‌های حاصل از جستجوی مقالات در نرم‌افزار VOSviewer وارد شده و تحلیل‌های مختلف بر اساس آن انجام گردیده است. در ادامه نتایج تحلیل‌های انجام شده، ارائه می‌گردد.

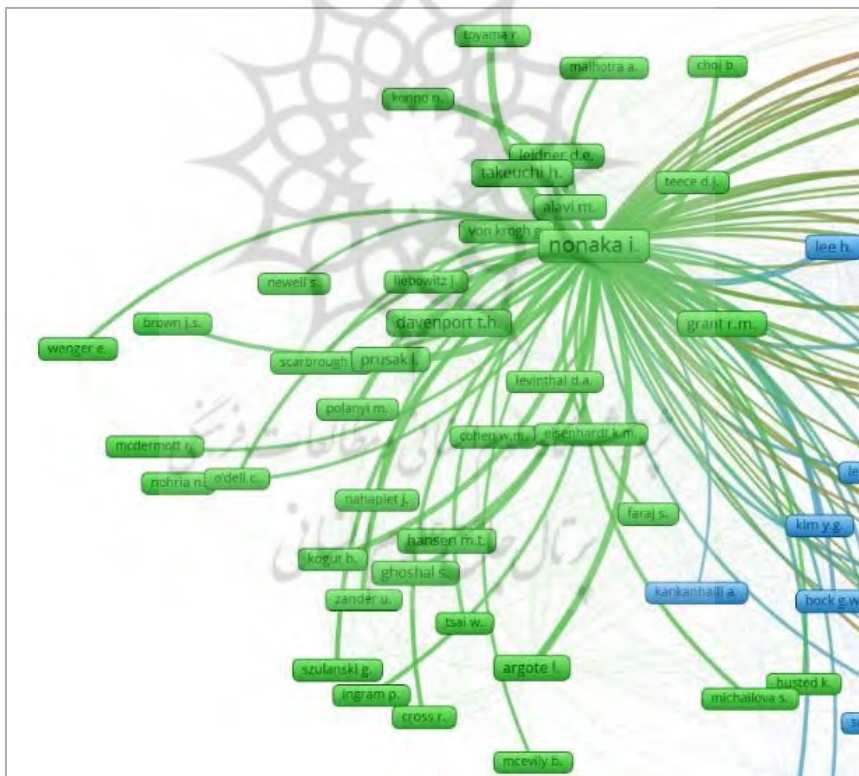
در ابتدا برای شناسایی پژوهشگرانی که دارای بیشترین ارجاعات هستند، از تحلیل هم‌تالیفی^۱ استفاده کرده و مطابق نمودار شماره ۴ شبکه روابط ارجاعات میان نویسندگان دارای ۱۰۰ ارجاع یا بیشتر ترسیم شده است.

^۱ Co-citation

نمودار شماره ۴. ارتباط نویسندگان بر اساس تعداد ارجاعات

خوشه شماره ۲، شامل ۳۹ نویسنده است که در میان آنها «نوناکا»^۱ با بیشترین تعداد ارجاع و بالاترین امتیاز کلی ارتباط، مطابق نمودار شماره ۵، در مرکز خوشه مشاهده می‌شود.

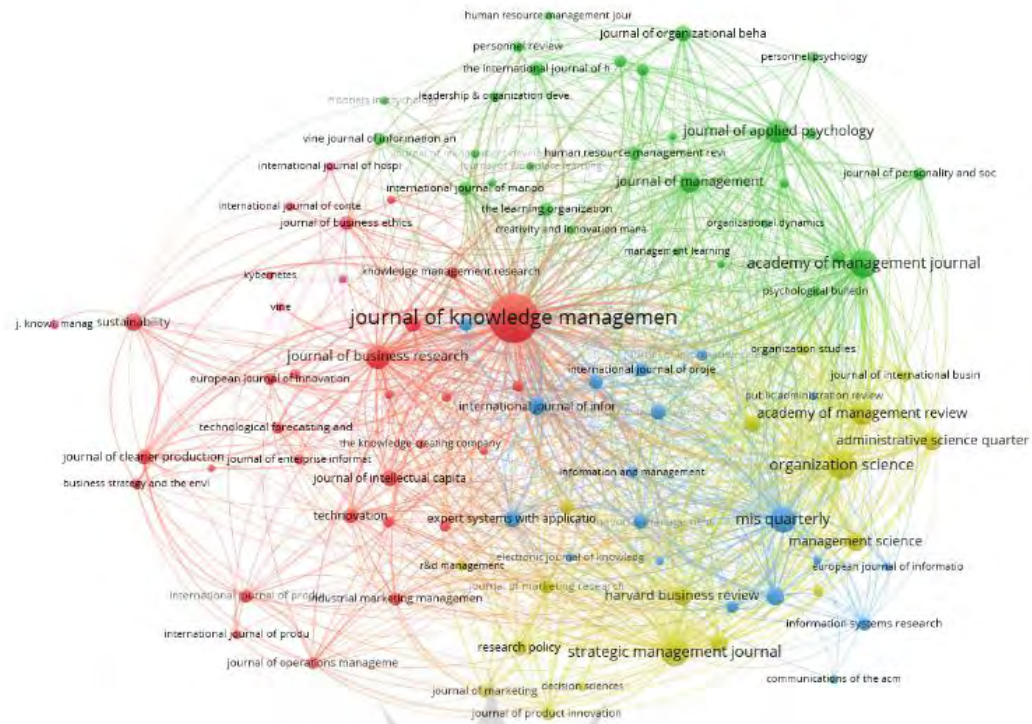

نمودار شماره ۵. خوشه نویسندگان دارای بیشترین ارجاع

در ادامه، با استفاده از تحلیل هم‌ارجاعی^۲ برای مجلات، شبکه ارجاعات مجلات و ارتباط آنها با یکدیگر مطابق نمودار شماره ۶ ترسیم شده است. همانگونه که در نمودار ترسیم شده مشاهده می‌شود، Journal of knowledge management با اختلاف معنادار دارای بیشترین ارجاعات و قویترین ارتباط در شبکه است.

^۱ Nonaka i.

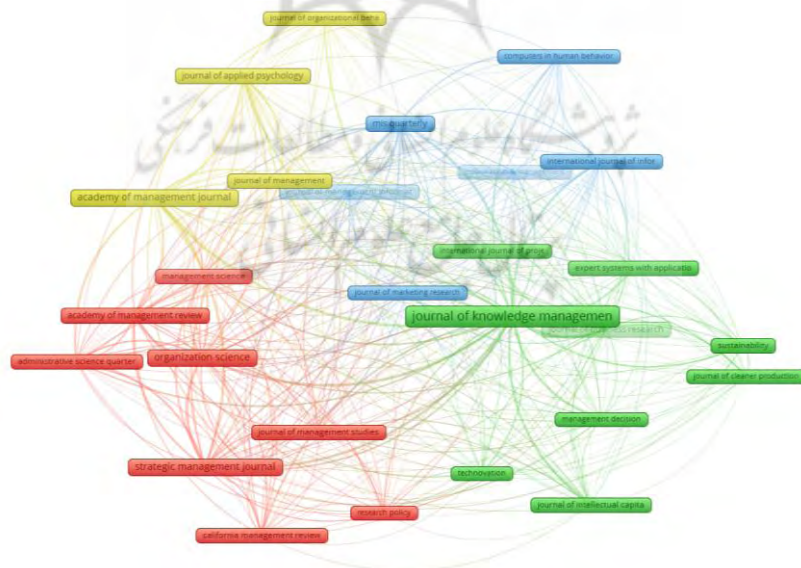
^۲ Co-citation analysis

نمودار شماره ۶. شبکه ارجاعات مجلات

برای شناسایی مجلات دارای ارجاعات بسیار زیاد و کاهش تعداد گره‌های شبکه، معیار پذیرش حداقل ارجاعات را برابر ۳۰۰ قرار می‌دهیم و گرافی با تعداد مجلات محدودتر ترسیم می‌نماییم. (نمودار شماره ۷)

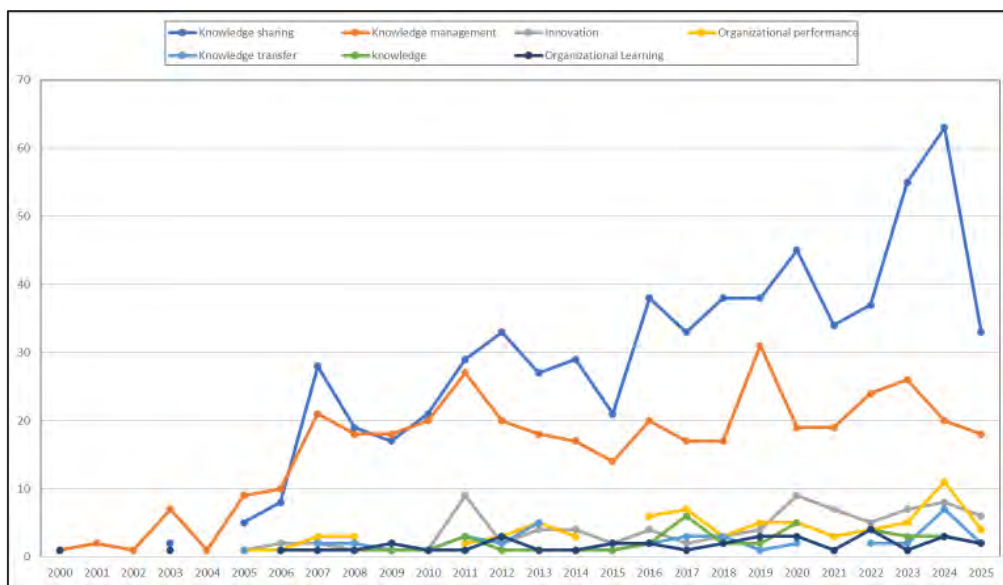
در ادامه تحلیل کتاب‌سنجی، به بررسی و تحلیل چگونگی و روند بکارگیری کلمات کلیدی در پژوهش‌های انجام شده حوزه مورد بررسی در طی سالهای ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ می‌پردازیم.

نمودار شماره ۷. شبکه ارجاعات مجلات دارای بیشترین ارجاع

تحلیل روند تغییرات موضوع پژوهش‌ها

از جمله نتایج آماری مهم قابل استخراج از فراداده‌ها، میزان بکارگیری کلمات کلیدی در در مقالات در طول سالهای مورد بررسی می‌باشد. این مقایسه برای هفت کلمه کلیدی پرتکرار در قالب نمودار شماره ۸ و برای ۳۰ کلمه کلیدی با بیشترین تکرار در جدول شماره ۶ ارائه شده است.

نمودار شماره ۸. روند بکارگیری کلمات کلیدی در سالهای مختلف

هفت کلمه کلیدی دارای بیشترین تکرار در مقالات مورد بررسی شامل: Innovation, Knowledge management, Knowledge sharing, Organizational Learning, knowledge, Knowledge transfer, Organizational performance هستند و به جز دو سال آخر، در سایر سالها تقریباً روند افزایشی داشته‌اند.

در نمودار شماره ۳ و جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود که در حالی که استفاده از بسیاری از کلمات کلیدی در دو سال آخر کاهش یافته است، سه کلمه کلیدی‌های پلایت شده در جدول: social network analysis, leadership, knowledge hiding در دو سال آخر افزایش یافته است. که نشان‌دهنده تغییر در روند پژوهش‌های حوزه دانش و به اشتراک‌گذاری آن می‌باشد. به عنوان مثال، معرفی مفهوم جدید «پنهان کردن دانش»^۱ از سال ۲۰۱۷ و یا پررنگ شدن نقش شبکه‌های اجتماعی^۲ در پژوهش‌های مرتبط با اشتراک‌گذاری دانش از سال ۲۰۱۷ جزو نتایجی است که از بررسی این روندها بدست می‌آید.

Keywords	Knowledge sharing	Knowledge management	Innovation	Organizational performance	Knowledge transfer	knowledge	Organizational Learning	Performance trust	Collaboration	Organizational culture	tacit knowledge	Knowledge creation	Social capital	Knowledge hiding	Intellectual capital	Absorptive capacity	Leadership	Innovation performance	job performance	Knowledge management systems	Communities of practice	Sustainability	Competitive advantage	Social network analysis	Innovation capability
2000	1	1					1				1														
2001		2																		1					
2002		1																			1				
2003	2	7					1				1	1									1				
2004		1								1												1			
2005	5	9	1	1	1						1				1		2								

¹ knowledge hiding

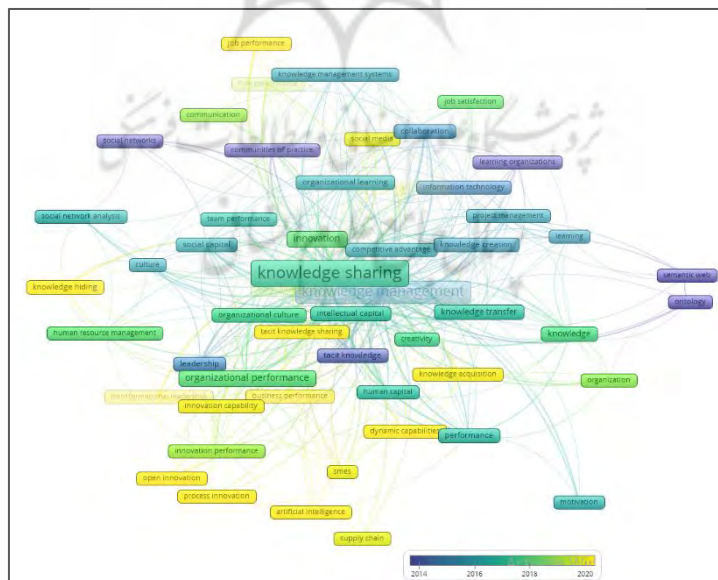
² Social networks

2006	8	10	2	1		1	1			2			1			1			1	1							
2007	28	21	2	3	2		1	2	2	3	2	2	2	1			2	1				2			1		
2008	19	18	1	3	2	1	1	1		1	1	2	3	1				1				1		1	1	1	
2009	17	18			1	1	2	3	2	1	1		1	2			1							1	1		
2010	21	20	1		1	1	1	1	2			4		2				2	2		1	3		1			
2011	29	27	9	2	3	3	1		2	2	1	3		2		1	1	1	1		3			2	1		
2012	33	20	2	3	2	1	3	2	2	3	1	2	2			3		1	1	1					1		
2013	27	18	4	5	5	1	1	5	3	2	2	1	1	1		3	2	1	1	1					1		
2014	29	17	4	3		1	1	3	1	5		1		2		1	1	1	1		1	3		2	1		
2015	21	14	2		1	1	2	1	1	1	2	1	2	1						1	1	1	1	3		2	
2016	38	20	4	6	2	2	2	1	3			1	3	4		3	1	3				2		1	1		
2017	33	17	2	7	3	6	1		3	3	4			1	1				2	4	1	1	2	2	1	2	3
2018	38	17	3	3	3	2	2	2		1	3	2	6	1		4	3	1	2	2	3		1		1		
2019	38	31	4	5	1	2	3	2	2	1	2	5	1	3				1	1			1	1	1	2	2	
2020	45	19	9	5	2	5	3	3	3	1	3		3	3	2	2	3	2	2	2	1			1	1	1	
2021	34	19	7	3			1		3	2	4	1	2	1	6	1	1		1	2						1	
2022	37	24	5	4	2	4	4	1	1	4	1	1	1	1	6	1	2	2	1	2		1	2		1	1	
2023	55	26	7	5	2	3	1	2	5		1	2	2	2	2	4	3	1	2	5	1		2	1		2	
2024	63	20	8	11	7	3	3	6	1	4	3	3	1	2	3	1	5		5	3	3		7	3	1	4	
2025	33	18	6	4	2	2	2	2	1		3	1			8	1	1	2				2	1	3		2	

جدول شماره ۶. تعداد تکرار کلمات کلیدی در سالهای مختلف

برای بررسی روند بکارگیری کلمات کلیدی، از نمودار overlay استفاده شده است. در این نمودار روند حضور کلمات در پژوهش‌های در طول زمان طبق طیف رنگی راهنمای نمودار شماره ۹ نمایش داده شده است.

در این نمودار کلمات کلیدی مرتبط با عملکرد سازمانی، عملکرد کسب و کار، عملکرد شغلی و عملکرد فردی، که موضوع مورد تمرکز در گزارش حاضر می‌باشند، جزو کلمات کلیدی پدیدار شده در پژوهش‌های سالهای اخیر حوزه مدیریت دانش هستند.

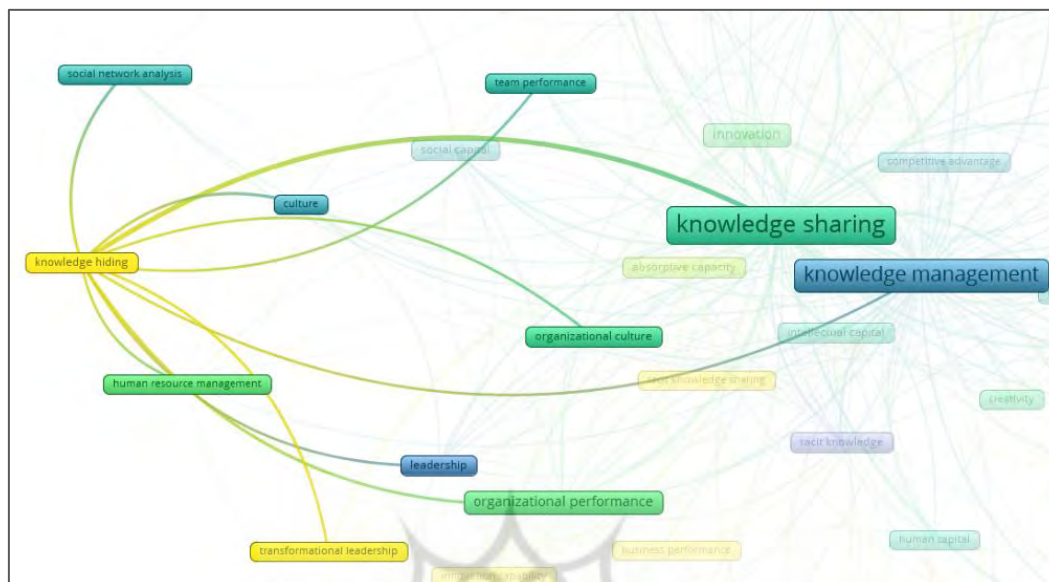

نمودار شماره ۹. نمودار overlay کلمات کلیدی

همانگونه که در نمودار شماره ۹ مشاهده می‌شود، «پنهان کردن دانش» جزو کلمات کلیدی است که در سالهای اخیر بیشتر تکرار شده است. در نمودار شماره ۱۰، این خوشه را با جزئیات بیشتر مشاهده می‌کنیم. کلمات کلیدی این خوشه شامل این لیست می‌باشد:

knowledge sharing/ knowledge hiding/ leadership/ social network analysis/ organizational performance/ creativity/ culture/ organizational culture/ human resource management/ process innovation/ team performance/ transformational leadership

از این کلمات می‌توان به ارتباط اشتراک‌گذاری و پنهان کردن دانش با موضوعاتی نظیر رهبری در سازمان، خلاقیت و نوآوری، فرهنگ سازمانی، عملکرد تیمی، شبکه‌های اجتماعی و ... پی برد.

نمودار شماره ۱۰. خوشه مربوط به knowledge hiding

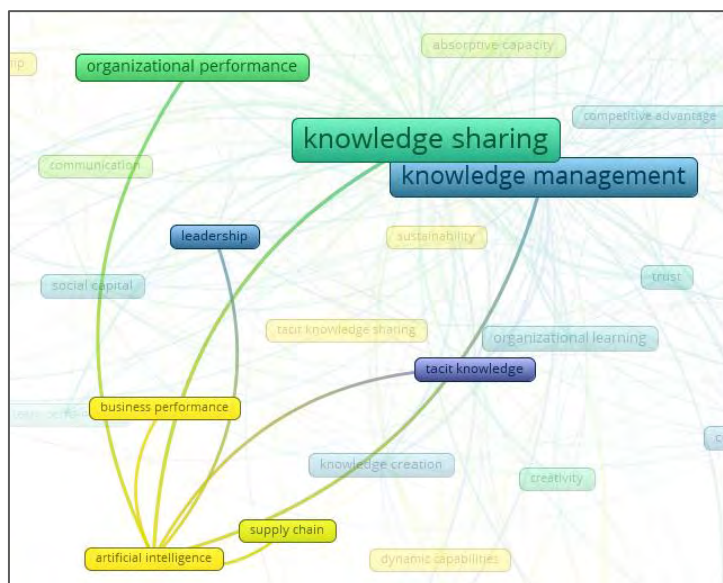
خوشه بعدی که به آن پرداخته می‌شود، خوشه مربوط به «هوش مصنوعی» است که مطابق با نمودار شماره ۱۱، با توجه به رنگ زرد آن، جزو کلمات کلیدی است که اخیراً در پژوهش‌ها به آن پرداخته شده است. کلمات کلیدی این خوشه شامل این لیست می‌باشد:

Artificial intelligence/ business performance/ knowledge management/ knowledge sharing/ tacit knowledge/ creativity/ dynamic capabilities/ knowledge acquisition/ knowledge creation/ supply chain/ sustainability

بررسی کلمات این خوشه نشان‌دهنده آن است که همگام با پرداختن به موضوع هوش مصنوعی به عنوان یک فناوری نوظهور، این فناوری در پژوهش‌های مدیریت دانش در ارتباط مستقیم با «عملکرد کسب و کار» بوده و در کنار موضوع «پایداری»^۱ - که اخیراً بسیار مورد توجه است - قرار گرفته است. همچنین ارتباط قوی با عبارت «زنجیره تامین»^۲ نشان می‌دهد که پژوهش‌های مرتبط با اشتراک‌گذاری دانش و هوش مصنوعی بیش از هر حوزه‌ای در زمینه مدیریت زنجیره تامین صورت گرفته است. این یافته می‌تواند نمایانگر شکاف پژوهشی موجود در خصوص کاربرد هوش مصنوعی در اشتراک‌گذاری دانش در سایر حوزه‌های کسب و کار باشد.

¹ Sustainability

² Supply Chain

به artificial intelligence

نمودار شماره ۱۱. خوشه مربوط

نتیجه گیری

این پژوهش با بهره‌گیری از روش کتاب‌سنجی و تحلیل داده‌های استخراج شده از پایگاه Scopus در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵، به بررسی روندهای پژوهشی تأثیر اشتراک‌گذاری دانش بر قابلیت‌های سازمانی (مانند نوآوری و دوسوگرایی) و عملکرد سازمانی در صنایع دانش‌محور پرداخته است. یافته‌ها با مطالعات پیشین هم‌خوانی دارند؛ برای مثال، رشد صعودی انتشارات از ۲۰۰۷، مشابه الگوهای گزارش شده توسط (Jarrahi et al., 2023) ادغام هوش مصنوعی، نشان‌دهنده اهمیت فزاینده این حوزه در پاسخ به پویایی‌های دیجیتال است. این شباهت‌ها ریشه در تمرکز جهانی بر نوآوری و یادگیری سازمانی دارد؛ مانند نقش کشورهای پیشرو: ایالات متحده، چین، انگلستان همراه با نویسندگان کلیدی: Kianto, Hansen, Lin؛ و نشریه Journal of Knowledge Management، که با پژوهش‌های پیشین در عوامل فرهنگی و فناوری هم‌راستا است. تفاوت یافته‌ها با نتایج مطالعات پیشین عمدتاً به ظهور موضوعات نو ظهور مانند پنهان‌سازی دانش، رهبری تحول‌آفرین، و تحلیل شبکه‌های اجتماعی (پس از سال ۲۰۲۰) برمی‌گردد، که ناشی از شتاب دیجیتالی‌سازی پسا کووید و پیشرفت‌های هوش مصنوعی است - برخلاف مطالعات پیشین که تمرکز آنها بر جنبه‌های سنتی مدیریت دانش بوده است.

تحلیل کلمات کلیدی، هم‌راستا با سؤال اول، نشان داد که مفاهیمی چون «اشتراک‌گذاری دانش»، «نوآوری»، «عملکرد سازمانی»، و «یادگیری سازمانی» محورهای اصلی پژوهش‌ها بوده‌اند، در حالی که موضوعات نو ظهوری مانند «پنهان‌سازی دانش»، «رهبری تحول‌آفرین» و «تحلیل شبکه‌های اجتماعی» از سال‌های اخیر برجسته شده‌اند، که تغییر اولویت‌های پژوهشی را منعکس می‌کند. همچنین، نقش فزاینده فناوری‌های نو ظهور، به ویژه هوش مصنوعی، پس از سال ۲۰۲۰ به عنوان یک روند کلیدی شناسایی شده که با سؤال اول درباره ادغام هوش مصنوعی و سؤال سوم درباره شکاف‌های تحقیقاتی مرتبط است؛ این ترکیب به بهبود عملکرد کسب و کار و قابلیت‌های پویا منجر شده و ممکن است نتیجه شتاب دیجیتالی‌سازی پس از کووید-۱۹ باشد (Jarrahi et al., 2023). بررسی خوشه‌های مفهومی نشان می‌دهد که پژوهش‌ها در حوزه مدیریت زنجیره تأمین متمرکز بوده‌اند، در حالی که سایر حوزه‌های کسب و کار کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، که به سؤال سوم درباره شکاف‌های تحقیقاتی، از جمله تمرکز ناکافی بر صنایع خاص، پاسخ می‌دهد و یک اولویت برای مطالعات آتی را برجسته می‌سازد.

اشتراک دانش، به‌ویژه با فناوری‌های نوین، عامل کلیدی نوآوری و عملکرد سازمانی است، اما نیاز به بررسی صنایع متنوع و دیدگاه‌های غیرانگلیسی‌زبان دارد. مدیران می‌توانند از این یافته‌ها برای تقویت فرهنگ اشتراک و سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی استفاده کنند، در حالی که پژوهشگران بر شکاف‌های شناسایی شده تمرکز نمایند. محدودیت اصلی این مطالعه، تمرکز بر مقالات انگلیسی در پایگاه Scopus است که ممکن است دیدگاه‌های منطقه‌ای را نادیده بگیرد، که خود می‌تواند به عنوان یک شکاف دیگر در سؤال سوم تفسیر شود. مطالعات آینده می‌توانند با تحلیل کیفی یا بررسی مقالات مرتبط با کشورهای غیرانگلیسی‌زبان، این محدودیت را جبران کنند. در مجموع، این تحلیل با ترسیم روندهای زمانی و موضوعی، شناسایی منابع کلیدی، و برجسته‌سازی شکاف‌هایی مانند تمرکز ناکافی بر جنبه‌های منفی یا صنایع متنوع، درک جامعی از تأثیر اشتراک‌گذاری دانش بر قابلیت‌ها و عملکرد سازمانی ارائه می‌دهد. این یافته‌ها نه تنها به روشن‌سازی پویایی‌های این حوزه کمک می‌کنند، بلکه برای تصمیم‌گیرندگان سازمانی و پژوهشگرانی که به توسعه مرزهای دانش در مدیریت سازمانی علاقه‌مندند، راهنمایی‌های ارزشمندی به همراه دارند.

پیشنهادهای پژوهشی

پیشنهاد نویسندگان برای پژوهش های آتی عبارتند از:

- بررسی موضوع اشتراک دانش با تمرکز بر تحلیل شبکه های اجتماعی، با توجه به رشد روزافزون پژوهش ها در این حوزه طی دو سال اخیر و پتانسیل بالای آن برای توسعه دانش آکادمیک.
- انجام تحقیقات جامع در زمینه تأثیر اشتراک دانش بر قابلیت های کسب و کارها در حوزه های متنوع، با تأکید بر ضرورت گسترش مطالعات فراتر از حوزه مدیریت زنجیره تأمین، که تاکنون تمرکز اصلی پژوهش ها بوده است.
- انجام مطالعات در کشورهای غیرانگلیسی زبان، به ویژه منطقه خاورمیانه، به منظور بررسی تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر نتایج حاصل از اشتراک دانش و پر کردن شکاف موجود در این حوزه.
- مطالعه رابطه میان اشتراک دانش و ارتقای بهره وری سازمانی، با تمرکز ویژه بر ابعاد مالی و هزینه ای، به عنوان یکی از جنبه های کلیدی قابلیت های سازمانی، با توجه به اهمیت فزاینده این موضوع در سال های اخیر در سطح ملی.

محدودیت ها

محدودیت اصلی این مطالعه، تمرکز بر مقالات انگلیسی در پایگاه Scopus و عدم دسترسی به منابع کافی غیرانگلیسی است که ممکن است دیدگاه های منطقه ای را نادیده بگیرد، که خود می تواند به عنوان یک شکاف دیگر در سؤال سوم تفسیر شود. مطالعات آینده می توانند با تحلیل کیفی یا بررسی مقالات مرتبط با کشورهای غیرانگلیسی زبان، این محدودیت را جبران کنند.

مشارکت های نویسنده

محبوبه دانشیار: تهیه پیش نویس مقاله، جمع آوری و تحلیل داده ها،
آمنه خدیور: طرح اولیه پژوهش، بازنگری اولیه و نهایی گزارش

تضاد منافع

نویسندگان مقاله تضاد منافی برای اظهار ندارند.

قدردانی

نویسندگان مقاله از داوران محترم به دلیل بررسی ریزبینانه مقاله و ارائه نظرات و پیشنهادات سازنده ایشان قدردانی می نمایند.

References

- Adnanhasoon Alkhafaji, A., Behboodi, O., & Moradi, M. (2023). Investigating the effect of organizational knowledge sharing on innovation performance with the mediating role of innovation capability and moderating scale of networking and communication power (case study of small and medium-sized companies in Iraq). *Strategic Management of Organizational Knowledge*. <https://doi.org/10.47176/smok.2023.1568> (In persian)
- Aleksandra Dzenopoljac, Vladimir Dzenopoljac, Shahnawaz Muhammed, Oualid Abidi, & Sascha Kraus. (2024). Intra-organizational knowledge sharing, ambidexterity and firm performance: Evaluating the role of knowledge quality. *Journal of Knowledge Management*, 28(11), 156-178. <https://doi.org/10.1108/JKM-06-2023-0533>

- Alharbi, G. L., & Aloud, M. E. (2024). The effects of knowledge management processes on service sector performance: Evidence from Saudi Arabia. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 378. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-02876-y>
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- aydın, E., & Erkıılıç, E. (2020). Transformational leadership and innovative work behaviour: The mediating role of knowledge sharing. 2, 106-117. [https://doi.org/10.21511/ppm.23\(3\).2025.26](https://doi.org/10.21511/ppm.23(3).2025.26)
- Cai, R., & Ma, Y. (2022). Knowledge-sharing hostility, knowledge manipulation, and new product development performance. *Frontiers in Psychology*, 13, 793712. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.793712>
- Danko, L., & Crhová, Z. (2024). Rethinking the Role of Knowledge Sharing on Organizational Performance in Knowledge-Intensive Business Services. *Journal of the Knowledge Economy*. <https://doi.org/10.1007/s13132-024-02354-5>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Examining the Role of Organizational Learning and Knowledge Sharing in Facilitating Career Transitions and Innovation. (2025). In D. K. Sahoo, L. V. Bui, A. Samantaray, A. Kumar, & P. Kanwal, *Advances in Higher Education and Professional Development* (pp. 175-200). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-4163-6.ch007>
- Femi Olan, Emmanuel Ogiemwonyi Arakpogun, Jana Suklan, Franklin Nakpodia, Nadja Damij, & Uchitha Jayawickrama. (2022). Artificial intelligence and knowledge sharing: Contributing factors to organizational performance. *Journal of Business Research*, 145, 605-615. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.03.008>
- Gürlek, M., & Çemberci, M. (2020). Understanding the relationships among knowledge-oriented leadership, knowledge management capacity, innovation performance and organizational performance: A serial mediation analysis. *Kybernetes*, 49(11), 2819-2846. <https://doi.org/10.1108/K-09-2019-0632>
- hajieh Rajabi Farjad, Majid Najjar. (2018). The Impact of Knowledge Management on Organizational Performance with Regard to Mediating Role of Strategic Activities of Human Resource. *Research in Human Resources Management*, 10(3), 191-214. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.82548002.1397.10.3.9.6> (In persian)
- Hameed, W. U., Nisar, Q. A., & Wu, H.-C. (2021). Relationships between external knowledge, internal innovation, firms' open innovation performance, service innovation and business performance in the Pakistani hotel industry. *International Journal of Hospitality Management*, 92, 102745. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102745>
- Hoseini, S., Jafari, M., Akhavan, P., & Darabian, F. (2021). The Study of Knowledge-Sharing Effects on the Separation of Knowledge Employees and Related Risks in Knowledge-Based Organizations (Case Study: An IT Knowledge-Based Organization). *Strategic Management of Organizational Knowledge*. <https://doi.org/10.47176/SMOK.2021.1329> (In persian)
- Jarrahi, M. H., Askay, D., Eshraghi, A., & Smith, P. (2023). Artificial intelligence and knowledge management: A partnership between human and AI. *Business Horizons*, 66(1), 87-99. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2022.03.002>

- Kim, S., & Lee, H. (2006). The Impact of Organizational Context and Information Technology on Employee Knowledge Sharing Capabilities. *Public Administration Review*, 66(3), 370-385. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00595.x>
- Muhammad Azeem, Muhammad Sajjad, Sajid Haider, & Munir Ahmed. (2021). Expanding competitive advantage through organizational culture, knowledge sharing and organizational innovation. *Technology in Society*, 66(101635). <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101635>
- Nooshinfard, F., & Nemati-Anaraki, L. (2014). Success factors of inter-organizational knowledge sharing: A proposed framework. *The Electronic Library*, 32(2), 239-261. <https://doi.org/10.1108/el-02-2012-0023>
- Rejeb, A., et al. (2022). The Interplay between the Internet of Things and agriculture: A bibliometric analysis and research agenda. *Internet of Things*, 19(100580). <https://doi.org/10.1016/j.iot.2022.100580>
- Reyhani Shukkatabad, F., Hosseingholizadeh, R., & Khorakiyan, A. (2021). Investigating the Status of Knowledge Sharing and Its Relationship with Innovative Work Behavior of Employees (Case Study: Manufacturing Company). *Strategic Management of Organizational Knowledge*. <https://doi.org/10.47176/SMOK.2021.1360> (In persian)
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2017). Citation-based clustering of publications using CitNetExplorer and VOSviewer. *Scientometrics*, 111(2), 1053-1070. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2300-7>
- Yen, Y. Y., & Shatta, A. J. S. (2021). Enhancing organizational performance in the telecommunication industry in Saudi Arabia. *Management Science Letters*, 843-848. <https://doi.org/10.5267/j.msl.2020.10.018>
- Yıldız, T., Balkan Akan, B., Sığrı, Ü., & Dabić, M. (2025). Impact of knowledge-sharing culture on organizational creativity: Integrating explicit and tacit knowledge sharing as mediators. *Journal of Knowledge Management*, 29(4), 1248-1277. <https://doi.org/10.1108/jkm-05-2024-0633>
- Zahra Safari, Seyed mehdi Alvani, Hassan Zarei matin, Mohammad Safari. (2022). Modeling the Job Embeddedness of Knowledgeable Workers: The Case Study of Knowledge-Based Firms. 14(2), 11-53. <https://dor.org/20.1001.1.82548002.1401.14.2.1.4> (In persian)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی